

Hospodyně v hrdinském režimu

V Hedemannově ulici v Berlíně měl za války kancelář průmyslník Walter Rathenau, vedoucí muž Všeobecné elektrárenské společnosti. Císařská vláda ho povolala, aby bděl nad organizační surovin, potřebných pro válku. Ale Walter Rathenau neřídil pouze tuto organizaci, nýbrž brzy po vypuknutí války předložil vládě návrh, jak zásobovat říši surovinami a jak opatřit náhradní produkty. Vláda přijala vděčně Rathenauův plán a pověřila ho jeho prováděním — ačkoli to byl žid. Velká nouzová organizace žila celá čtyři leta, a za tu dobu vzniklo mnoho náhradních produktů, německý lid se naučil pochutnávat si na vodnici, jako by to byla nejvzácnější zelenina, a mazat si chléb „opičím tukem“ místo másla. A přece prohrálo Německo nejen válku, ale i bitvu o zásobování uvnitř země. Právě nedávno konstatoval dr. Marx, generál v pensí, v jednom vojenském týdeníku, že neúspěch organizace zásobování v roce 1918 měl rozhodující vliv na výsledek války.

Německá čtyřletka.

Sledujeme-li vývoj vázaného hospodářství za nacistického režimu, jež začalo 20. března 1933 nařízením o německém úvěrovém systému, sledujeme, že se Německo ze své velké porážky nenaučilo zhora ničemu. V téže místnosti, kde kdysi úřadoval Walter Rathenau jako komisař pro válečné suroviny, usadil se dr. Goebbels, a právě tam si začal připravovat hesla, vedoucí k zápasu o spotřebu, k regulování trhu, k nouzovému hospodářství a k čtyřletému plánu. Vpád nacistického režimu do volného hospodářství je logickým důsledkem politiky, která stupňuje zbrojení a touží po výbojích. Čtyřletý plán byl slavnostně proklamován na „sjezdu cti“ a 18. října 1936 byl ministerský předseda Göring pověřen, aby jej prováděl. 29. října 1936 vyšlo prováděcí nařízení čtyřletky, které ve svém druhém paragrafu zmocňuje říšského komisaře, aby učinil opatření, která upraví ceny a zajistí cenovou kontrolu nad veškerým zbožím. Podle tohoto zákona byli také určeni komisaři pro jednotlivá hospodářská odvětví, a ti teď zasahují do volného hospodářství nespočetnými rozkazy, instrukcemi a výnosy, takže se teoretikové táží, zdali v Německu snad už není zaveden státní socialismus. Státní rada dr. Schmeer vysvětluje však účel čtyřletého plánu tím, že „má osvobodit Německo od tlaku dovozu a zvýšit tím životní úroveň. Přináší-li plán také jiné věci (?), je přesto hlavním jeho cílem lepší výživa lidu. S programem věčného omezování nelze totiž vychovávat národ, který by panoval“. Sice se napořád zdůrazňuje, že nikdo nechce omezovat soukromou iniciativu hospodářství, ale bývalý říšský ministr hospodářství dr. Schacht prohlásil v Essenu: „Vím, že tato stálá koncentrace vyvolala nevílu na mnoha místech. Nejen v hospodářství, ale i na veřejných místech, na příklad v obcích.“

Tato nelibost neprojevuje se pouze tam, kde ji přiznává dr. Schacht, nýbrž především mezi spotřebiteli, kteří ani netuší, že nacistický režim vydal do 30. září 1937 už 181 zákon a nařízení, týkající se úpravy trhu, 89 zákonů a výnosů pro cenovou kontrolu a 80 nařízení pro peněžní a devisové hospodářství. Tyto zákony upravují jednak spotřebu důležitých surovin, jako jsou železo, ocel, draslo, juta atd., jednak zasahují také do průmyslu, na příklad do sklářství, do průmyslu chemicko-farmaceutického a do průmyslového zpracování solí. Omezují výrobu skoro všeho, co německý občan nutně potřebuje: nitěných knoflíků, drátěnek, cigaret a krabiček na cigarety, cementu, hodinek, hliněného

a kamenného nádobí, olova, cínu, nepromokavých látek, dřevěných výrobků. Mimo tato nařízení, která velmi omezují výrobu, přinesla čtyřletka ještě nařízení o zužitkování opotřebovaných předmětů a odpadků, zasahující do každé domácnosti. Zvláštní rozřídovače mají vybírat užitečné odpadky ze smetí.

Náhražkové hospodářství.

Německo má být nezávislé na světovém trhu a musí ušetřit devisy: zavedlo tedy náhražky v rozličných výrobních odvětvích. Objevila se náhražka za kaučuk a místo různých kovů lisovaná umělá pryskyřice. Pro ložiska strojů doporučují se tkaniva, namáčená v pryskyřici, nebo dokonce i lepenka. Z odtučněného mléka se vyrábí klovatina. Umělých pryskyřic se vyrábí celá řada: jsou prý tvrdé, nerozpustné a neroztavitelné. Vyrábějí se z nich rukovětí nožů a deštníků a různé části nábytku. Známe již dobře náhražku v textilní produkci: vistru a volstru. Německé hospodyně doporučuje se řepkové máslo a řepkové sádlo, které odporně zapáchá jako rybí tuk a vypadá jako mýdlové vločky. Místo přísady do salátu nabízí se pasta, zvaná parsala. „Zimní pomoc“ se zasadila ze všech sil, aby rozšířila salámy z krabů.

Celou tuto náhražkovou výrobu pochopíme teprve tehdy, když si uvědomíme, že Německu chybí 40 procent důležitých surovin. Německý občan nemá dokonce ani kožené podrážky na boty. Skrovné zásoby kůže jsou vyhrazeny vojákům a činovníkům nacistické strany. Náhražka je ovšem slovo, které je v klatbě, mluví se pouze o „výměnných“ látkách. „Frankfurter Zeitung“ referovala výstižně o tom, jak vypadají německé podrážky na boty: „Před zpracováním vypadají nové látky na podrážky jako kaučuk. Vyrábějí se z buničiny a z vláken kůže. Je to taková směs kůže a gumy.“

Zdá se, že důležitou úlohu hraje také kasein. To jest látka, která se vyrábí sušením z odtučněného mléka. Má sloužit k výrobě polévkových kostek a lepidel. Mimo to se mají z kaseinu vyrábět léčivé a výživné látky a zvláštním zpracováním dokonce i tkaniny, na příklad tak zvaná kaseinová vlna. Itálie docílila v tom prý velkých úspěchů. Třetí říše zpracovala doposud pouze 10 milionů litrů odtučněného mléka, a všechny kaseinové výtěžek spotřebovala výroba polévkových kostek. Nyní však chce Německo podle italských úspěchů produkci kaseinu rozšířit, což znamená pro německou hospodyně, že bude musit ještě více šetřit mlékem, než dosud.

Německo se rozhodlo, že bitvu o spotřebu vyhraje. Göring již prohlásil, že se režim nelekne ani „nejostřejších organizačních opatření“, aby zajistil spravedlivé rozdělení chleba, který je ostatně čím dál tím horší, protože se musí míchat kukuřičnou a bramborovou moukou. Na obzoru se již objevují chlebenky, postrach válečných dob. Lístky na tuk jsou již zavedeny. V nuceném obilním hospodářství jsou nařízení zvláště přísná. Lehčí přestupky se trestají pokutou 100.000 marek nebo dvěma roky vězení, těžší neomezenou peněžitou pokutou a neomezenou ztrátou svobody. Německý rolník musí: 1. Odvádět všechno žito a pšenici. Musí státnímu obilnímu úřadu prodat celou úrodu žita a pšenice a ponechat si jen obilí na setí a na to, co potřebuje nutně pro domácnost. 2. Nesmí pro krmení dobytka použít ani žita ani pšenice ani chleba. 3. Nedostatek, který tím v krmení nastává — odhaduje se na tři miliony tun obilí — ucpává vláda slibem, že opatří 200.000 tun řízků z cukrovky a dá k dispozici případný nadbytek brambor a dovezenou kukuřici a krmný ječmen. Ovšem, neví ještě, kolik toho bude.

„Boj proti plýtvání“.

Důsledkem nouze o suroviny je omezování výroby. Na příklad na stavbách je třeba vzdát se i nejnepříjemnějších bezpečnostních opatření. Svaz stavitelů zaslal již svým členům směrnice, jak mají ušetřit stavební železo. Citujeme jednu příznačnou větu: „Pevné stropy masivní padají v úvalu jen tam, kde je výslovně vyžadují požární nebo stavebně policejní předpisy. Jinak je nutno omezit stavbu pevných masivních stropů pod půdami, pokud jich nevyžaduje letecká obrana.“ Kdo má platinu, musí ji úřadům oznámit právě tak, jako stříbro. Jeden lipský obchodník byl odsouzen k třiceti dnům vězení proto, že nepřihlásil stříbro, nevěda o nařízení.

Nedostatek surovin způsobuje, že podniky nemohou dodržovat dodací lhůty a vysazují dělníky. Z rýnsko-westfálské oblasti se oznamuje: Je veliký nedostatek zinkového plechu a přes vládní zákaz stoupl jeho ceny z 48 marek na 73 marek za 100 kilogramů. Firma, která vyrábí stroje k obrábění umělé vlny, žádala 95.000 tun litiny, ale dostala jen 30.000 a to ještě opožděně. Zrušila proto noční pracovní směnu a omezila denní. Z Badenu se hlásí, že různé armatury, které se dříve vyráběly z mosazi, jsou nyní ze železa a jsou poniklované. Vogtländská strojírna musí dnes válcovat plech patnáctkrát, aby docílila podobné jakosti jako dříve, když válovala třikrát. Nastala konjunktura pro vyřazená auta. Kupují se, protože jsou ještě ze starého, dobrého materiálu. Jaké rozměry nabývá nouze o suroviny a že zasahuje do každé domácnosti, i hluboko do jednotlivcov života, ukazuje vyhláška primasenského starosty, vydaná 18. května 1937: „Neustále jsou mrtví pochováváni v drahocenných šatech, často i v šatech docela nových. Považují za povinnost každého člena národa, aby pohřbíval své mrtvé bez jakéhokoli zbytečného přepychu.“

Má-li mít úsilí režimu úspěch, musí se propaganda postarat, aby spotřebitel šetřil, přispíval k zvětšení zásob a odváděl všechny zbytky a odpadky. Německo je zemí s vyvinutým smyslem pro organizaci, a je podivuhodné, jak intenzivně získává propaganda spotřebitele pro úmysl vlády. Zpracovává zejména německou hospodyně, poněvadž si uvědomuje, jakou důležitou úlohu hraje žena, která vede domácnost. Protože je málo másla, rozesílá receptní služba (vydávaná říšským výborem pro národohospodářskou osvětu) recepty pro přípravu marmelády. Zvláštní letáky získávají německou hospodyně pro tvaroh: „Jen málokdy můžeš tak lacině získat takovou hodnotnou potravinu. Nechceme tě unavovat vědeckými čísly a diagramy. Věz, že tvaroh obsahuje hlavně bílkoviny a mnoho vápna a fosforečných solí. Jsou to nezbytné látky pro zdárný vývoj kostí a zubů. Proto děti tvaroh tolik milují. Je-li ještě připraven s ovocem nebo ovocnou šťávou, jsou nadšeny. Tvaroh podporuje také trávení, a to je přece nejdůležitější při přijímání potravy.“ Leták vypočítává hospodyně všechny druhy sýra, které se dají doma vyrobit z tvarohu — a připojuje hned i recepty, jak z tvarohu udělat dobrou pomazánku a jak jej připravovat na teplý pokrm.

Soustavné tažení postihlo také pověstnou německou „Klappstulle“ (dva máslem namazané krajíce, poklopené na sebe, které si v Německu brával do práce téměř každý pracující člověk). „Dost namazaného chleba!“ volá k hospodyním ženský sekretariát německé pracovní fronty. „Zahodí-li každá hospodyně jen dva okoralé krajíce do měsíce, ztratíme 2.4 milionu kilogramů chleba. A proto: náhradu za Klappstulle! Co byste řekly zeleninové polévce s přísadou — s nudlemi, ságem nebo krupicí? Připravuje se z košťálů a slupek, tedy z odpadků. Má mnohem větší výživnou hodnotu, než namazaný chléb.“ V některých krajích vychovávají hospodyně ve zvláštních kursech. Přesvědčují ženy na příklad, že pepř a jiné koření, dovážené z ciziny, jsou jedovaté a škodí krvi. V Německu je naprosto neškodné koření, které si může každá hospodyňka sama vypěstovat v květináči nebo v krabičce od doutníků. Ořechové stromy nesmějí se kácet. Hospodyně mají sbírat

šípky a připravovat z nich čaj, víno a pomazánku na chléb. I slunečnice je třeba odvádět po odstranění jadérek.

„Do boje proti plýtvání!“ — tak zní heslo německé hospodyně, protože v Göringových deseti příkázáních stojí psáno: „Boj proti plýtvání zachraňuje cenný národní majetek a slouží naší zásobovací neodvislosti. Dobrá hospodyňka nedovolí, aby se jí potraviny zkazily. Kdo kupuje tuzemské zboží, kupuje lacině a pomáhá německé kvalitní výrobě.“ Komissariát pro čtyřletý plán snaží se nyní náhražkami odstranit nedostatek chleba a masa. I krve poraženého dobytka se má v budoucnosti lépe využít pro výrobu náhražkového masa.

SA se hrabe v odpadcích.

V bitvě o spotřebu hraje velkou úlohu i využití starého materiálu. Od 1. září musí se všechny obce s více než 35.000 obyvatel postarat, aby se smetí účelně třídilo a aby z něj byly vybrány všechny užitečné odpadky a staré látky. Brigádní vůdce SA., Wilhelm Ziegler, byl jmenován říšským komisařem pro využití starého materiálu. Vyčistil zvláštním nařízením všechny půdy po všech domech. Všechny starý materiál, který se na půdě povaluje (bedny, skříně, rámy atd.), musí se odevzdat příslušnému vetešníkovi a ten je zase povinen odvést materiál příslušnému úřadu.

Zejména starý papír je v Německu vzácný. Dosud byly určeny maximální ceny pro 17 druhů starého papíru, nyní se počet zvýšil na 29. Ženy se vyzývají, aby neodhazovaly staniol z čokolády nebo cukroví. Mají je odevzdat hitlerovské mládeži, „která s nadšením sbírá“. Při rozdělávání ohně v kamnech má hospodyně použít jen tolik papíru a dřeva, kolik nevyhnutelně potřebuje. „Papír má tak jako tak jenom malou výhřevnou hodnotu a potřebujeme ho nyní víc jako suroviny, než jako topiva.“ Pekaři v Konstanci nebalí již chléb do papíru a vyzývají ženy, aby pomáhaly čtyřletce a přinášely si k nákupu na chleba plátěné sáčky. Ku sbírání papíru jsou určeny zvláštní dny, neboť „sbírání se děje v rámci čtyřletého plánu a je důležité, aby byl odveden každý postradatelný kousíček papíru“. Školní děti sbírají kosti. O prázdninách musí však kosti odvádět do sběrný sama hospodyně. Na každém balení, na každé tubě je natištěna výzva, aby se starý materiál neodhazoval, nýbrž dával do schránek, které jsou zavěšeny na každém schodišti.

Nelze brát vážně výrok, že by čtyřletka měla zlepšit zásobování německého lidu. Omezení volného hospodářství je především opatřením válečným. Bez něho by německé zbrojení bylo nemyslitelné. Bez něho si nelze představit ani vypovězení locarnských úmluv, ani zavedení branné povinnosti a obsazení Porýní.

Historická zkušenost z války však učí, že Německo bude moci provést tato opatření jen do určité míry. Válečné hospodářství Německa trvalo čtyři roky a nakonec ztroskotalo. Jak dlouho unese Německo hospodářství válečných příprav? Jak dlouho vydrží volné hospodářství tíhu legislativních omezení? Jak dlouho půjdou po této cestě společně s generálem Göringem spotřebitel, dělník, hospodyně?

Felix Burger.

poznámky

Volby nebo stalinský plebiscit?

Dvanáctý prosinec — den prvních ruských voleb dle nové ústavy, neláká k sobě žádné pozornosti v mezinárodním měřítku. Jenom komunistické listy — pokud ještě v demokracických státech mohou vycházet — papouškují některé fráze, dodané tiskovým byrem kominterny. Tento zjev, nezámým o volby v tak velkém státě, jako je SSSR, je zcela přirozený. Volby jsou všude, v každé zemi — mimo Třetí říši a Itálii — bojem politických stran. Ve SSSR budou plebisci-

tem, demonštrácií Stalinu oddaných a dnešným režimom zastrašených občanů, pro Stalina.

Veľmi mnoho říká každému, kto chce slyšet, prostá skutočnosť: v každom volebnom kraji je podána lenom jedna kandidátka. Navrhnutí kandidát bude zvolen bez voľby.

Hlasovací lístok prichází v SSSR, u komunistů, k nebyvalému hodnocení. Až dosud o něm posměšně prohlašovali, že za jeho pomoci dělník něčeho nedobude. A najednou čteme v „Pravdě“:

„A nyní co má vědět každý volič o hlasovacím lístku.

Hlasovací lístok je v rukou voliče — mocná zbraň.“

Tohle by si měli krasopisně napsati naši komunisté na papír, dát za rámeček a pověsit tak, aby měli napsané stále na očích. Ovšem, doporučujeme-li jim to, odpovědí nám otřelou hloupou frází: „Ale v SSSR to je něco jiného. Tam je diktatura proletariátu.“

Dělníky do popředí — to bylo jedno z vůdčích hesel Leninových. Komunisté je převzali a využili k nalákání prostého davu. KSČ tímto heslem operovala zejména v letech 1928—29. Při posledních parlamentních volbách od něho upustila. Kandidovala partajní byrokracií, kterou podloudně vydávala za dělníky, označujíc sekretáře povoláním, z něhož vyšli a které již také po čtvrt století neměli. Ruští komunisté jsou k voličům poctivější — možno také, že jistota jejich výlučného postavení je činí sebevědomějšími. Tak se dostáváme k velmi zajímavému a pro celý svět poučivému faktu:

Třídní rozdělení obyvatelstva SSSR k 7. listopadu letošního roku bylo dle oficiální sovětské statistiky toto:

Dělníků a úředníků 34,7%, kolchozníků a sdružstevněných řemeslníků 55,5%, sedláků a řemeslníků samostatně pracujících 5,6%, studentů, pensistů, vojska a ostatních 4,2%.

Kandidáti ovšem svým sociálním původem tomuto složení občanstva neodpovídají. Tak ku příkladu kandidují:

V autonomní republice karakalpacké do rady národnosti: předseda vlády republiky místopředseda ústředního výboru sovětu, sekretář rayonního výboru strany, předseda rayonního výboru sovětu, národní komisař, předseda sovětu aulu, zástupce velitele středoasijské armády, agronom, sekretář oblastního výboru strany — tedy devět zaměstnanců státu a strany a dva skuteční dělníci: jeden ovčák a jeden rybář.

Do téhož sboru kandidují v autonomní republice krymské: tři dělníci, jeden továrenský mistr a sedm zaměstnanců státu a vlády, v autonomní republice abchalské jeden horník, jedna kolchoznice, jeden předseda kolchozu a osm sovětských byrokratů, v autonomní republice adžarské jedna kolchoznice a deset byrokratů.

Do Svazové rady tomu není jinak: Ve sverdlovské oblasti kandidují: dva dělníci, jeden předák továrního oddělení a deset byrokratů, v orenburské oblasti jeden továrenský mistr, jeden student a čtyři byrokrati, v kurské oblasti: předseda a sekretář oblastního výboru, předseda rayonního výboru, zástupce národního komisaře, místopředseda sovětské kontroly, ředitel autotovárny, agronom, inženýr cukrovaru a ž á d n ý d ě l n í k, a n i r o l n í k.

Dosud nejsou známy kandidátky z celého území SSSR. Chybí zejména z leningradské a moskevské oblasti. Není však ani nejmenší pochyby, že sociální příslušnost kandidátů se nebude lišiti od jmenovaných. Co nejméně dělníků, co nejvíce sovětských byrokratů.

Páni komunisté namítnou snad, že kandidování členové vlády republik a funkcionáři strany jsou bývalí dělníci. Jisté část jsou bývalí dělníci. Patří k tak zvané dělnické aristokracii nebo také byrokracii jak dělníka, který se vyšinul nad průměr, komunisté posměšně nazývají. Tvoří menšinu. Většinou jsou to lidé, pro které se hodí označení: revolucionář ze řemesla. Pobyli velmi krátce v továrně, pomohli si do stranických škol a po jejich absolvování se stali spolehlivými oporami stalinismu — sovětskými byrokraty. Spoluvádnou s dnešní skupinou a jejím jménem dělníkům a kolchozníkům.

Walter.

Hrdý sedlák z Dolní Rovně

Z něčeho nic jsme se dočtli, že senátor Udržal skládá svůj mandát. Z parlamentního zákulisí je známo, že Udržalovi bylo v posledních volbách nvceno předsídlení z poslanecké sněmovny do senátu. Udržal do senátu nechtěl a netajil se po volbách tím, že mu tento mandát nepřirůstá k srdci. Věc pochopitelná. Nedávny předseda vlády měl právo na to, aby zůstal aspoň po jedno volební období v poslanecké sněmovně, neboť u nás koalici praxe vyvolila pravidlo, že přesun do senátu znamená vyřazení z politické aktivity. Premiéra přece jenom nelze tak rychle zavírat do senátu, nemá-li to mít příchuť projevu jisté nedůvěry a nemá-li být dotčena

sama tato funkce. Lze předpokládat, že expremiér se nemohl přenést přes tyto okolnosti a senátorský mandát položil. V Udržalovi se ozval hrdý sedlák z Dolní Rovně. Ten rys v Udržalovi vždy byl, ten jej vedl k roli divokého poslance, než vstoupil do agrární strany, a ten jej vyznamenával i po celou jeho veřejnou činnost. Nesloužit, ani nesloužit vlastní straně, nýbrž být v ní jako rovný mezi rovnými — to bylo Udržalovo heslo. Strany ovšem nemají rády lidí, které musí respektovat, spíše vyžadují povah, jimž lze učiněná již rozhodnutí ukládat. Mohl by se tedy případ Udržalův přičísti sociologické povaze zmechanisovaného stranictví, kdyby tu nebyla otázka: proč selská strana tak málo respektovala selskou hrdoť Udržalovu?

Vysvětlení snad najdeme, podíváme-li se na Udržalovo premiérství. Udržal, jako šéf vlády, se nepochybně velmi zasloužil o jasno v naší demokracii. Můžeme mít námitky proti jeho slabůstce, která se projevovala v žoviální naději, že „ono se to nějak vystříbí“, což byla metoda příliš nedostačující létům 1929—32, létům těžké hospodářské krise. Také vyvolání bezsmluvního stavu s Maďarskem — teprve nyní jsme uzavřeli s Maďarskem obchodní smlouvu po těžkých ztrátách tolika let! — je pasivum Udržalova režimu. Ovšem, zde Udržal postupoval jako stoprocentní agrárník, plně ochotně vůli své strany.

Avšak to všechno nezastíňuje jednu zásluhu Udržalovu: že vyřídil důsledně věc Gajdy i případ Stříbrného a že tak nesporně z konsolidoval naši demokracii. Máme-li dnes poměrně klidné a pevné politické poměry, neváhejme přičíst dobrou zásluhu o to premiérovi z Dolní Rovně. Bylo v tehdejší Udržalově rozhodnosti hodně z té zdravé selské ctnosti, která dovede jednat, když je třeba. V té době jednal Udržal plně v tradici švehlovské, která dovedla hodně kompromisovat, ale nikdy demokracii nekompromisovat.

Tedy se ovšem v agrární straně, ani všude, rádo nevidělo takové rázné demokratické jednání. Dnes resignace nedoceněného Udržala může republikánskou stranu přiváděti do značné lítosti, ale na druhé straně, kdo by nechápal Udržala a divil se jeho hrdoťi? Naší politice vůbec je toto gesto sedláka z Dolní Rovně připomenutím, aby neobtěžovala lidi, kteří jednali za poměrů, kdy jiní neměli chuti k jednání, a kteří, vedeni svojí odpovědností, se neohlíželi na svůj osobní zájem.

Actus.

Monarcha bojuje za lidská práva

Nápadník francouzského trůnu, vévoda de Guise, vydal nedávno manifest k svému lidu, jenž by nestál za zmínku, kdyby tam nebyl jeden odstavec. Potomek někdejších vládců Francie v něm praví: „Obecné roztržštění politických sil ve Francii žene lid do náruče jednoho muže z pravice nebo z levice, tedy do náruče diktátora. Své obtíže překonáte bez ztráty svých politických práv a svobod jen normální a přirozenou cestou monarchie.“ Nehledíc k tomu, že to už zní až inseratově (obtíže překonáte bez ztráty svého zdraví) a že ujišťování o politické roztržštenosti Francie je zhola vymyšleno ve chvíli, kdy vláda má za sebou tři nebo čtyři pětiny parlamentu, někdy dokonce parlament celý (jako při posledním projevu Daladierově o vojenských úvěrech), je pro dnešní dobu dosti příznačné, že nápadník trůnu může lákat lid slibováním svobod. V době diktatur, daleko hroznějších, než bývaly absolutní monarchie a rozhodně krvavějších než byly monarchie osvícené, není taková agitace ani tak hloupá. Vzpomeňme si jen, že dnes v Německu mnoho lidí z někdejší levice vzpomíná dobrých časů císařství, kdy sociální demokraté chodili ve fraku ke dvoru, a že se i v Rakousku nikterak pravivoci nebo reakcionářští lidé zabývají vážně myšlenkou, zda by obnova monarchie nebyla nejlepší řešení. Kdo by si byl před nedlouhým časem pomyslí, že po světové válce, zaviněné dvěma císaři za pomoci sultánovy, budou monarchisté a monarchové agitovati svou pokrokovostí a svobodomyšlností? Vždyť ten vévoda de Guise se za chvíli bude dovolávat lidských práv, vyhlášených velikou revolucí, a poddaní, žijící pod diktátorským podpatkem, mu budou dávat za pravdu. m.

V Rumunsku jde o osoby

V Československu vzbudilo značné překvapení, že rumunská národně rolnická strana (caranistická) udělala volební dohodu s faštickými stranami, Codreanovou stranou Vše pro vlast (kdo by si nevzpomněl na naše Nic Než Národ), s Gogou a Cuzou. Vysvětlení je prosté. Maniu nenávidí ze všech sil paní Lupescu, jež má přístup ke dvoru, je rodem židovka, a již z rasových důvodů stejně nenávidí rumunské

fašistické strany. To je tedy společná platforma, na které se schází nejdemokratičtější strana rumunská a rumunští rasis-tičtí fašisté. Pro každého demokrata a pro každého oprav-dového přítele Rumunska je smutný pohled na toto nepří-rozené spojení, jehož tmelem je nenávisť, nahodile směřující k témuž objektu, zatím co se oba tábory naprosto rozcházejí v názorech na všechno ostatní. Maniu sám je osobnost vysoce imponující, je proslulý zejména svou naprostou osobní ne-zištností. V podstatě to byl on, kdo uvedl dnešního rumun-ského krále na trůn, a dnešní rozpor mezi nimi je tím hod-nější politování. Osobní vztahy hrají v dnešní rumunské po-litice vůbec velkou úlohu. Je to vidět na zvláštním postavení Trítulescové, jenž je nesporně jeden z nejvýznamnějších stát-níků dnešní Evropy. Také jeho vztah ke králi je zkalen a dobrý vztah caranistů k němu zase znovu kalí vztah této strany ke králi. Titulescu se nyní vrátil do Rumunska a zúčastní se volební agitace ve prospěch caranistů. Při tom je mezi caranisty a fašisty dohoda o vzájemném volebním neútočení, ale je málo lidí, které fašisté tak nenávidí, jako Titulesca. Zatím, co oni hlásají připojení se k fašistické ose Berlín—Řím, Titulescu je vášnivý stoupenec spolupráce Ru-munska s Francií a Sověty. Jak by se tyto protiklady ve volbách nestřetly, je nepředstavitelné, a tak z volební dohody na konec snad nezbuďte nic, než zmatek mezi voliči všech zúčastněných stran, kteří jsou jistě příliš prostí, aby mohli pochopit osobní politiku svých vůdců. *jm.*

Nejzakukenější zakukenenci

V aféře francouzských Zakukenenců je ještě mnoho záhad. Není zcela jasno, zda dva z vedoucích lidí pravice, Pozzo di Borgo a de la Rocque, pracovali společně v tomto spiknutí, ale je podobné pravdě, že o své činnosti věděli. Při tom je třeba si připomenout, že de la Rocque přijímal peníze od Tar-dieua, jenž to sám před soudem svědecky potvrdil, a od La-vala, jenž to před soudem nepotvrdil, protože dal přednost tomu neobjevit se před ním vůbec. Jeho ministerský kolega Tardieu však prohlásil dosti jasně, že Laval de la Rocqueovi peníze dával, a Laval, pokud je známo, dosud nikde proti této svědecké výpovědi neprotestoval. To je týž Laval, v jehož rukou byly v roce 1935 osudy Evropy, když Itálie vpadla do Habeše. Nejsou ovšem žádné známky, že by Laval byl přímo zasvěcen do spiknutí zakukenenců, ale je zjištěno a potvrzeno bývalým francouzským ministerským předsedou, že jeho ko-lega dával peníze vůdci fašistů de la Rocqueovi, a je známo, že bratr tohoto de la Rocquea je pobočníkem francouzského nápadníka trůnu, jehož přívrženci měli na přípravě spiknutí vynikající účast. Je tedy zřejmo, že o spiknutí věděl de la Rocque, jenž v něm ovšem snad mohl spatřovat konkurenční podnik. A je zřejmo, že Laval měl vztahy k lidem, k nimž vy-nikající státník vztahy mít nemá. Je ostatně udivující, že francouzská policie stále oznamuje jen jména těch spikleneckých vůdců, kteří celkem nevypadají na to, že by byli stáli opravdu v čele. Vtírá se dohad, že skuteční vůdci stojí příliš vysoko, aby si Francie dnes mohla s nimi vyřizovat účty bez nebezpečí vážné vnitřní krise. *z.*

Budeme mít brzo v Praze nové anglické reálné gymnasium?

Ukazuje se stále jasněji, že se naše děti bez znalostí řeči neobejdou. Toto volání slyšíme nejen z řad obchodníků, nýbrž i z řad průmyslníků a vědátorů. Zahraniční obchod bez znalosti světových řečí je prostě nemyslitelný. Nebude-li náš dorost s to, aby se do h o v o ř i l s e s v ě t e m, navazoval obchod a zprostředkoval výměnu zboží, bude odsouzen náš národ k ži-voření. Vyjednáváme-li o prodeji nějakého zboží přes překup-níka, je to totéž, jako když mluvíme s cizincem pomocí tlumoč-níka. Schází tu onen přímý přátelský kontakt a závisíme úplně na tom, co tlumočník řekne anebo co se překupníkovi zalíbí. Kromě toho je to trochu nedůstojné, ukazujeme-li ostatnímu světu, že neovládáme řeči: tím se dostáváme do posice, že prostě s námi nikdo nehodlá hovořit.

Je velkým štěstím pro Prahu, že tu před lety bylo založeno anglické reálné gymnasium a že tak krásně prosperuje. Uví-tali jsme s radostí, když byla postavena skvělá střední škola francouzská, neboť víme zcela dobře, jaký veliký vliv bude mít tato škola pro naši budoucnost. Francouzská škola nám po-může navázat hlavní styky s kruhy diplomatickými anebo s těmi kruhy, které užívají hlavně jazyka francouzského jako zprostředkovací řeči. Uvíтали jsme též s radostí, i že v Praze bylo započato s postavením ruského gymnasia. I zde pomáháme Praze do jakési světové výše a úrovně. Jsme opět přesvědčeni o tom, že žáci z této školy vyší budou jednou velmi cennou

spojkou mezi oběma říšemi. Přes to, že rodiče těchto dětí prošli historickými otřesy, které zanechaly mnoho černých vzpomí-nek, duševních otřesů a jizev. V tom snad tkví právě krásna ruského gymnasia, které se uplatní plně tehdy, až milosrdný čas zahojí a utiší.

Ale jak stojí situace s anglickým reálným gymnasium? Střední škola má asi 340 žáků. V přípravkách a obecné škole je 200 žáků, v mateřské škole 30 žáků. Tato škola nemá vlastní budovy, „vystupuje pohostinsky“ v několika ulicích a budovách. Některé třídy obecné školy jsou v Mikulandské ulici, jiné třídy jsou v Žitné ulici. Dvě třídy přípravy jsou na Mí-rovém náměstí a reálné gymnasium od druhé až po 8. třídu je v Ječné, a to v téže budově, kde je česká reálka. V první třídě reálného gymnasia je takový nával žáků, že má tři třídy. V ostatních jsou paralelky. Anglické reálné gymnasium nemá svoji vlastní kreslírnu. Do tělocvičny se téměř nedostane, protože je zabrána třídami české reálky. Je to prostě stav věci takový, který je nedůstojný nejen nás, nejen Prahy, nejen státu, ale též našeho krásného poměru k anglosaským státům, Angli a Americe, která k nám zaujímá nejen v obchodním ži-votě, nýbrž i v diplomacii tak příznivé stanovisko.

Nevyřknou silné slovo, řeknu-li, že se přímo musíme stydět, abychom pozvali do anglické školy amerického nebo anglického vyslance. Jak by se zcela jinak na nás dívali, jak by nás mravně i společensky podporovali, kdybychom jim mohli ukázat krásnou moderní střední školu, kde je vše zařízeno podle standardu a úrovně obvyklé v těchto zemích! Jak by bylo lehké získávat pro tuto novou a krásnou školu v anglosaských kruzích příznivce! Jak bychom mohli udělat anglické reálné gymna-sium pěknou páskou mezi středoškolskými studenty anglosas-kého světa a mezi našimi! Snad je mi dovoleno, abych napsal veřejně, že anglicky mluvící osoby a osobnosti, diplomaté i ob-chodníci, žijící na území naší republiky, nevyhledávají naši čes-koslovenskou společnost a naše lidi. Je to proto, že jen malý počet našich občanů mluví anglicky a že tak málo známe anglo-saskou psychologii, která ostatně je velmi jednoduchá a velmi pěkná.

Dívím se jen jednomu — že naše vedoucí kruhy, a řeknu přímo stát, neuchopí se této záležitosti velkorysým způsobem, že přenechává malé skupince nadšenců, aby udržovala školu a skládala korunku ke korunce na stavební fond v různých těch veřejných, akademických, koncertech. Situace přímo volá po tom, abychom se přiblížili i po stránce pedagogické k anglosaskému světu a k té řeči, kterou mluví ne méně nežli 280 milionů lidí na celém světě a která našim dětem přiblíží i otevře tento svět. Nejedna bitva diplomatická, nejedna bitva společenská, nejedna bitva obchodní byla prohrána proto (běda, kdybychom je začali vypočítávat ve ztrátách milionů Kč), že jsme neměli pravého člověka v pravý čas na pravém místě, k t e r ý b y m l u v i l a n g l i c k y .

Kdybyste věděli, kolik projíždí Prahou ročně anglických obchodníků a žurnalistů, kteří neznajíce náš jazyk a nemoouce čísti ani naše noviny nebo magaziny, jsou odkázáni na infor-mace z naprosto jiných kruhů, které nám nejsou vždy přátelsky nakloněny. Jakou těžkou práci má proto naše zahraniční pro-pagační oddělení, aby nadělané chyby vyvracelo, narovnávalo a uhlazovalo, čemuž by se dalo předejít, kdybychom mohli říci, že máme v Praze několik set inteligentních mladých lidí, ovládajících anglický jazyk, kdybychom mohli říci, že tu máme středisko i pro anglosaský svět.

Nezapomínejme, že Angličané i Američané jsou ve svém jádru fair lidi. Že by si rádi ověřili to, co slyší, anebo co se jim k vidění předkládá. Že by se rádi přeptali na obchodní i prů-myslové detaily. Jen z této jediné položky by nám vzešlo hodně užítku. Nechť poukazovat na jiné sousední národy (Rakušany, Maďary, Poláky atd.), kteří se znalostí angličtiny a fran-couzštiny dostávají v zahraničních kruzích obchodních, publi-cistických, literárních, vědeckých a diplomatických do popředí. Zatím vidíme často naše lidi, jak na mezinárodních kongresech sedí v ústraní jako putičky a jsou podle toho ostatními národy ohodnocováni. Neznalost řeči je odsuzuje k mlčení a k punci méněcennosti. Z toho všeho vidíme jen, jak neobyčejně důle-žitě je, abychom konečně s otázkou postavení důstojné budovy anglického reálného gymnasia započali, a to hned, a nečekali na nějaké to dvacetileté jubileum trvání školy a zatím pořád se brodili v polovičatosti a nedůstojnosti. *Berty Ženatý*

Komunisté a dvě divadla

V tisku komunistické strany objevují se již dlouho ostré poznámky proti E. F. Burianovi a D 38. Kdo je sleduje pozor-něji, vidí, že jsou úměrné chvále, kterou týž tisk zasypává Osvobozené divadlo a hlavně ovšem Voskovce a Wericha. Po-

slední dvě hry E. F. Buriana — „Hamlet III.“ a Škola, základ života“ — jsou již třískou v očích redaktorů, kteří obstarávají denní agitaci a literární kritiku v listech KSČ. Uvidíme ještě, jaká výbušná směs pohání motor jejich rozhořčení. Mezi řádky nebylo těžko vycítit výtka; že se E. F. Burian dopouští úchylek, což je nyní zabíják, který musí nosit u sebe každý sekretář a redaktor kterékoli sekce III. internacionály. Kulturní náčelníci KSČ nesnesli, když E. F. Burian si dovolil dotěrnou otázku: kde je dnes sovětské divadlo, které se chlubil výkonem Meyercholda a Tairova? Kde se vzal ten obrat v poměru k režisérovi a divadlu, které vždy platilo za revoluční divadelní avantgardu v obsahu i projevu, v režii i stylu? A jak si máme vysvětlit záhadu, že se v přízni sluní naopak Osvozené divadlo, jehož hry dříve často nenacházely milosti u komunistických kritiků, ačkoli je protivníci kvalifikovali za komunistické agitky? O tomto poměru nerozhodují ani Voskovec a Werich, ani E. F. Burian — vyplývá tedy asi z politiky a potřeb KSČ.

Jsou lidé, kteří milují Voskovce a Wericha nejvíc a nejsrdčněji ve chvíli, kdy se vybatolí před oponu a začnou si navzájem házet slova jako pružný míček. Slova nastavená a utřená, pokroucená a nepochopená, metafysickou komičností všednosti a návyku a pořádku. Stačí podívat se na ně, aby i nejmudnější člověk našel v srdci osvobozující smích. Lidé, kteří v jejich hrách pátrali po politickém výrazu, nepřišli si tak na své peníze jako lidé, kteří vítali švandu vysoké úrovně. I politické bylo u Voskovce a Wericha vždy zasazeno do celkového rámce jejich pojetí: kulturně dělat švandu na vysoké myšlenkové a především výrazové a slovní úrovni. Politický projev byl vždycky jen negativní: zesměšňování ustrnulých a křiklavých zjevů, událostí, zařízení a věcí. Upřímný smích nad nimi dozněl ve chvíli, kdy divák měl říci, co ti dva vlastně na světě chtějí. Zdravý smích je však v naší době vzácný a víme také, že i jejich negativní projev měl kladnou ozvěnu.

Věci můžeme poznat podle kritiky. Ale to lze ovšem i obrátit a poznat kritika podle věci. Nedávno se KSČ velmi urazila, když jsme jí řekli, že se změnila, ale proměna je tak dokonale, že ji nemusíme dokládat politicky. Je patrna dokonce i v uměleckých kritikách. Na příklad v postoji k Osvozeným. Komunistická strana po leta vyčítala ústy redaktora Fučíka Osvozeným politickou bezpáteřnost, rozbředlost, nejasnost a nerozhodnost. Fučík se na tuto otázku takřka specialisoval a kdybychom byli přáteli citátů, našlo by se jich mnoho.

Změnili se snad Osvození a ne komunistická strana? „Rub a líc,“ poslední hra Osvozených, má tutéž snůšku politické naivnosti, která dovoluje, aby ředitelé s vyhozenými dělníky společně budovali černou vysílačku, jako clownské švandy a líbeznosti s Kruppem a kroupami. Osvození by asi byli první, kteří by se ohradili proti pochvale (nebo nařknutí?), že se změnil. Jestliže se však nezměnila KSČ včetně Julia Fučíka, a nezměnili se ani Osvození, jak to, že se tak dokonale změnil kritický postoj a poměr komunistické strany k Voskovi a Werichovi? Už se dlouho neříká nic o rozbředlosti, nemluví se o nejasnosti, nic podobného. Zato slyšíme, že se Osvozeným dostává titulu lidových umělců, slouží za umělecký vzor, slova z jejich písniček stávají se řečnickou výzbrojí i již nám uší brní věčným „svět patří nám“. Zvykli jsme si na lecjaké obraty v KSČ, ale přece jen jsme nechtěli věřit očím, když se v „Rudém Právu“ objevila výzva: „Dělníci, socialisté a demokraté! Vaše zájmy hájí dobře Voskovec a Werich s režisérem Mac Fričem v optimistickém filmu „Svět patří nám“.

Pakliže se změnila kritika KSČ k Osvozeným, je samozřejmé, že se musela změnit i k E. F. Burianovi. Nejmladšímu a nejprůbojnějšímu režisérovi Prahy nikdo a nikdy nemohl upřít umělecké kvality, zato se mu dala právem upřít jakákoli nejasnost. Emil Burian byl komunist a je jím; nikdy se tím netažl, a budiž přenecháno divadelním kritikům a odborníkům k posouzení, je-li proto, či přes to nebo bez ohledu na to jedním z avantgardních režisérů světového formátu. Veškerá jeho tvorba byla vyhraněně socialistická co do pojmu i co do výrazu. KSČ říkala o něm dlouho, že je to „náš“ divadelník. Přes toto doporučení prorazil E. F. Burian vahou své umělecké průbojnosti v Praze, v cizině i na zájezdech po venkově (tedy mezi lidem). Leč nastojte! Změnil se Emil Burian? Nic v divadelních hrách D 38 nesvědčí, že by se lišily od D 35.

Ale pan Fučík, jehož ovanuly způsoby a dech sovětské umělecké kritiky, shledává najednou E. F. Buriana nelidovým, úchylným, připisuje mu ve své „bdělosti“ bezmála škůdcovské úmysly a záliby a objevuje dokonce, že je intelektuální (čti zvrhlý), což je výtka, kterou KSČ používá jako buřantu.

Proč to všechno?

Umělecká kritika a kultura souvisí, jak jsme již řekli, velmi úzce s politikou té či oné vrstvy, skupiny, strany, s celým ideovým obsahem a programem. Měla-li KSČ dříve vyhraněný politický program, neví dnes, co má dělat, aby nenarazila. Neví, kam se postavit, aby mohla aspoň trochu věrohodně nějaký předstírat a zakrýt, že se od původního programu vzdaluje rychle i jistě. A tím se změna vysvětluje. Umělec s Burianovou vyhraněností se jí nyní nehodí. ja

Ustrašenost

Začneme konkrétními případy. První je úředníkem v ústředním úřadě, úředníkem ne zcela podřízeným. Letos projel napříč Německem. Vrátil se jakoby vyměněn. Ale podivně vyměněn. Viděl v Německu příliš často vojáky, viděl vše zmilitarisováno, viděl mlčící národ, viděl děvčata pochoduující s polní výstrojí. A to mu udělalo — pro strach. Vyprávěl tak zdrceně o německé moci, o její drtivé převaze, že našel jedinou radu: Abychom se dohodli s Německem po dobrém. Dodejme hned, že ten postrašenec byl vřelý horlivel pro nacionalismus. Mimo to je to vojín v záloze. Nít mu nebylo u nás dobré, naše vedoucí vojáky podezíral z nevědomosti a optimismu, naše postavení mu bylo vojensky beznadějně. Vykládal ovšem také nehoráznosti všeho druhu. Protože byli v té společnosti lidé, kteří se vyznali slušně ve věcech naší obrany, snažili se mu vyvrátit jeho postrašenost, jak se dalo. Ale na všechny námítky hudl stále svou: „Já tam byl, já to viděl, vy nic nevíte.“ Marné bylo ho ujišťovat, že neviděl nic nového, téměř marné bylo dokazovat, kolik je skutečnosti za leckterým propagačním efektem. Po dlouhých rozpravách odcházel trochu zviklán, trochu zahanben rozhodným poučením ostatních, že se tento lid nehodlá poddat, děj se co děj.

Druhý je středoškolským profesorem. Sešli se bývalí spolužáci ze střední školy. Pan profesor sice nebyl v Německu, ale postrašen byl stejně. A byl stejně sebevědomým odborníkem, ač nebyl ani na vojně. Na naší branné politice nenechal dobrého vlasu, mluvil domýšlivě — ovšem také velmi hloupě — o technických vojenských věcech. Prý se u nás nic nedělá, co se dělá, je prý špatné, on by to spořádal jinak. Co jsme prý proti Němcům, ti to dovedli jinak „vzít do ruky“. Dovedli prý také zatočit jinak s židy a socany. Pan profesor totiž smýšlel také nacionálně. Byla z toho zase prudká hádka. Na štěstí byl mezi bývalými spolužáky úředník, zastávající velmi důležitě místo. Všichni o něm věděli, že je dobře zpraven. Nemohl už ty ustrašené rozumy poslouchat. Mlčel dlouho, ale posléze ukončil debatu asi takto: „Prosím vás, nechte toho už. Víte, že nesmím mluvit, ale m n ě to přece můžete věřit: dělá se pro bezpečnost státu vše možné, dělají se dobré věci, znamenité věci. Musíte se spolehnout na lidi, kteří je dělají, i když o tom nemohou vykládat kde komu.“

Třetí byl velkostatkář. Prý s Německem stejně nic neporídíme. Raději se s ním dohodněme. To jest: agrární strana se prý spojí s henleinovci a pak prý socialisti teprve uvidí. V oné agrární skupině, k níž pan statkář patří a která jistě se nesmí ztotožňovat s celou stranou, bylo ještě nedávno snadno poznat opravdu strach z vojenské síly Německa. Je to tím nepochopitelnější, že přece strana ministra národní obrany by měla mít přesnější vědomosti o skutečné vojenské zdatnosti: německé i naší.

Proč je třeba psát o těchto případech? Ve všech třech jde o lidi, kteří svým sociálním postavením mají vliv na jistý okruh lidí. Svým ustrašenectvím šíří paniku.

Zřejmé to nejsou případy ojedinělé, setkává-li se člověk hned s třemi za necelý měsíc. Proto stojí za pozornost, velmi bedlivou. Budě věci zejména branné výchovy, aby důkladnou znalostí branných otázek zakotvila nejspolehlivější vědomí, že naše situace je mnohem lepší, než se zdá ustrašeným, ale především, že není poražen, kdo se poražen necítí.

Budíž mi dovoleno priznaní, že politickou stránku vecí si nedoveďu vysvetliť. Je príliš vážna, aby mala byť podnetom nejaké škodolibosti včú politiké pravici. Ale proč tolik skleslosti u lidí, hlásících se tak hlučně k nacionalismu? Nacionalismem většinou přece myslí pyšné sebevědomí národní osobitosti, ba někdy výlučnosti, a vůli udržet si ji proti všem. Proč selhává tato nacionalistická výchova, když by se měla nejspíše uplatnit? Věru, podivně.

Sociálně náleží všichni tři k vyšším vrstvám středního stavu, dva mají vysokoškolské vzdělání, třetí, nemýlím-li se, středoškolské. Vzdělání i postavení umožňuje tedy všem slušný rozhled politický. Jak to, že právě oni propadají panice, kdežto prostí lidé se chovají klidně a statečně? Snad se právě tu opět projevuje zdravý a dobrý politický smysl prostých československých lidí. *lđ.*

národní hospodář

Anketa o právní bezpečnosti

Za účelem zjištění, v kterých věcech je stále ještě ohrožena právní jistota, položili jsme několika osobnostem našeho hospodářského života tyto otázky:

1. Je u nás dostatečně postaráno o právní jistotu, resp. co ji nejvíce ohrožuje?
2. Jaký vliv měla léta hospodářské krise na právní jistotu ve státě?
3. Zasáhlo do právní jistoty t. zv. řízené hospodářství a jakým způsobem?
4. Čeho by bylo třeba v oboru daňovém, aby byla zajištěna vydatnější právní bezpečnost?
5. Pokládáte funkci nejvyššího správního soudu za dostatečnou, resp. stačí jeho poslední reforma?
6. Je vidět výsledky snah ministerského předsedy dra Hodži o zajištění právní bezpečnosti, resp. účinnost Právní rady, která byla k tomu účelu zřízena?
7. Které zásahy zvenčí do právního ústrojí pokládáte za nejvíce nebezpečné? Zde jsou odpovědi:

Zdá se, že jsou tři zdroje právní nejistoty:

1. Inflace zákonných opatření (zejména v hospodářství) a z toho vyplývající nehotovost vydaných předpisů, které je třeba v zápětí měnit a jichž velká část se nedodrží nebo vědomě — a to i úřady — obchází.
2. Přetížení soudů a nemožnost dovolat se nápravy v době, která má pro strany praktický význam.
3. Politické zásahy.

Rozdělíme-li si tyto tři skupiny v jednotlivé případy právní nejistoty, zjistíme především, že nás nesmírně poškozují duplicita na šíle legislativy, kterou se za dvacet let státní samostatnosti nepodařilo sjednotit, ač jsme si pro to vytvořili celé ministerstvo. Předpisů je takové nesmírné množství, že způsobují zejména v těch případech, kde se stýká obojí právo, úplný chaos.

Dosud platný poplatkový systém není přizpůsoben hospodářským poměrům v jejich novodobé rychlosti a pružnosti a postihuje obchodní transakce moderního hospodářského života normami, jež vydával zákonodárce před sto lety. Uvážíme-li, že se za tuto dobu celý náš život změnil, pochopíme, že zejména v obchodu nevystačíme s předpisy, které znamenají úžasné zatížení a jichž nejasnost a neuspořádanost má pro poplatníky nedozírné důsledky, neboť nedodržení je stíháno zvýšením poplatků, resp. pokutami, jimž by se kděkdo vyhnul, kdyby se jen v poplatkových předpisech vyznal. Bohužel se v nich nevyznají ani příslušní referenti.

Do první kategorie patří také úprava a praxe chudinského práva soudního. Dnes se toto právo udílí i osobám, které nežádají o přidělení advokáta chudých a spokojí se jen ostatními výhodami, což znamená, že tohoto práva zneužívají. Praktickým důsledkem je ne-

rovnost stran před zákonem, resp. diskriminace strany zámožné. Zneužívá se každé záminky, jež slibuje jen nejmenší naděje na majetkový prospěch, k vyvolání sporu a k jeho provedení až do nejvyšších instancí, neboť žalující strana, která má vždy příznáno právo chudých, nic neriskuje. Prohraje-li spor, zaplatí útraty strana žalovaná. Je tedy vyvolávání sporů docela vděčnou a ne nevýnosnou živností, na kterou se ve spolku s pokoutními advokáty určití lidé specialisují.

Jako druhou okolnost uvedl jsem přetíženost soudů. Domoci se ve věcech obchodních soudního rozhodnutí za dva nebo tři roky, je prakticky ztráta i tehdy, když spor vyhraje. Představte si na př. spor o zpronevěřený automobil, který je nám za dva roky priznan. Za tu dobu při dnešní rychlé změně konstrukcí je vůz tak zastaralý, že rozhodně nemůže být prodán za cenu přijatelnou, t. j. takovou, jakou by měl v době, kdy spor byl zahájen.

Je jisté, že jediný a k tomu ještě hned Nejvyšší správní soud naprosto nám nestačí a nevyhovuje. Pro obor civilního soudnictví máme tři instance, kdežto v oboru správním o námitkách postiženého rozhoduje v prvních dvou instancích protistrana jako rozhodující sama a teprve v konečném stadiu je rozhodnutí svěřeno nestrannému orgánu. Je jistě nehospodárné, má-li o nárocích, resp. o otázkách zcela nepatrné hodnoty rozhodovati v poslední instanci Nejvyšší správní soud, který svým složením a významem odpovídá Nejvyššímu soudu i když nejde o otázky zásadní. Jediný správní soud s nelogickým označením „Nejvyšší“ je v přímém rozporu s §§ 86 a 88 ústavní listiny.

V souvislosti s tím bylo by však třeba řešit nejen otázku správních soudů nižších instancí (zejména pro věci poplatkové a daňové), nýbrž také otázku odpovědnosti úředníků. Dosavadní systém, který vůči občanstvu nedává úředníkům žádné odpovědnosti za rozhodnutí zřejmě nesprávná, svádí často k ledabylostem, ne-li k šikanování.

Snad možno do této skupiny zařadit účinky berní kontumace. Kontumovaný poplatník měl by mít alespoň tolik práva jako strana kontumovaná v civilním procesu, kde je priznan nárok domáhati se, aby bylo odčiněno protiprávní obohacování druhé strany. Při berní kontumaci může však býti poplatník i hospodářsky ruinován a to na podkladě naprosto nesprávných a neodůvodněných předpisů, aniž by bylo proti tomu opravného prostředku. Bylo by třeba zrušit nepříznivé účinky kontumování jednoho poplatníka za poplatnou povinnost nebo jinou újmu, postihující poplatníka jiného. Bohatý materiál poskytl zde na př. přechétné platební rozkazy na nedoplatky daně silniční z vozů, které prokazatelně v kritické době nejezdily, z nichž však byla daň sice protiprávně předepsána, avšak stala se právoplatnou a vymahatelnou jedině proto, že původní adresát, k odvolání oprávněný, se pro svůj naprostý nezájem neodvolal (jsa bez majetku a neobávaje se tudíž, že bude exekvován).

Přetížitelnost soudů a úřadů vede k tomu, že ani neplní zákonná opatření, která znamenají poněkud více iniciativy a samostatného rozhodování. Zákon o přímých daních pamatoval v § 276 na ony případy, kdy dojde k zřejmé poruše práva tím, že bude předepsána daňová povinnost, jejíž vynucení bylo nespravedlivé, vzdor tomu, že se poplatník nemůže legálními prostředky bránit. Citovaný paragraf zmocňuje orgány finanční správy, aby z důvodu vyšší spravedlnosti zřejmě neodůvodněnou daň odeslali. Kdykoli jsme se pokusili přiměti příslušný úřad k aplikaci tohoto ustanovení, skončila naše akce tím, že jsme na podání neobdrželi vůbec odpovědi!

Z toho, co výše bylo řečeno, podává se již odpověď na vaši otázku, jak zasáhlo do právní jistoty tak zvané řízení o s p o d á ř s t v í. Obchod — pod kterýžto pojem bychom mohli hospodářství zahrnouti — je příliš rychlý a příliš pružný, aby mohl býti regulován zásahy, které nejsou stejně hbité a stejně přizpůsobivé. Kdysi jsem

již dovodil obsáhlejší studií, jak na př. vývoj akciové společnosti dávno prorazil úzký rámec, daný této formě společenského podnikání zákonnou normou. I když se hospodářský subjekt podrobí všem účinkům a důsledkům řízení hospodářství, nemůže mít na prahu svého jednání pocit jistoty, že jedná právně a účelně, pokud neobdržel schvalující doložky vrchnostenského úřadu. Jak známo, domáhá se právě nyní Národní banka toho, aby jejímu povolení byly vyhrazeny úvěry poskytované při vývozu. Nedovedu si prakticky provádění takového opatření představit. Jednáme-li se zahraničním zákazníkem o dodávku, přichází projednání úvěru zpravidla v úvahu v souvislosti s cenou, na které je výše a délka úvěru přímo závislá. Požadovati k takovému jednání vždy schválení Národní banky, není ani technicky dobře možné, nehledíc k tomu, že by úplně vzalo jakoukoliv možnost taktiky proti zahraniční konkurenci, podobnými formalitami nezátíženě.

Do třetí skupiny patří politické zásahy. Jsem zde poněkud na rozpacích, pokud lze tuto okolnost hodnotit jako zdroj právní nejistoty. Jde totiž o skutečnost, která je vlastní každému politickému systému, ať již jde o demokracii či diktaturu. Není pochyby o tom, že podstatným zdrojem právní nejistoty jsou nepromyšlené zásahy do hospodářského života, vynucené politickými stranami. Ale zde se ocitáme před neřešitelným problémem, protože ovlivňování v tomto smyslu je přirozeným důsledkem politického systému a stojíme zde tudíž před vyššími postuláty a v zájmu uchování zásad, které pokládáme za ideální, musíme část právní jistoty obětovat.

Naproti tomu dlužno však žádati, aby moc soudcovská byla vybavena naprostou samostatností a nezávislostí a aby nebylo privilegování určitých vrstev. Upozorňuji na př. na podlomení jistoty hypotekárního úvěru různými opatřeními, k nimž došlo za krize. Stoprocentní jistota, kterou hypotéky obvykle poskytovaly, podstatně poklesla v důsledku různých moratorií a dále tím, že přednostní pořadí daňových pohledávek a sociálních příspěvků z nejrůznějších titulů, které v krizi nebyly placeny a narostly do nesmírné výše, zajištění hypotéky činí ilusorním.

Jiří Hejda.

Jestliže nezaujatě analyzujeme výhody, jež mají ústavy demokratické pro své občany na rozdíl od výhod ústav autoritativních, vidíme, že nejdůležitější přednost ústav demokratických jest právní jistota a poměrná ustálenost právní. Bylo by slabostí zavíratí oči před tím, že právě tato výhoda demokratických ústav musí vyvážití velmi cenné přednosti, jež pro občany států autoritativních mají ústavy jejich. Kdyby této výhody nebylo, demokratická ústava by zůstala jen na papíře, a to ještě neznámo, jak dlouho.

Právní jistota neznamená snad jen určitou právní bezpečnost významu materiálního, nýbrž i jistotu významu vysoce ideového, morálního a politického. Ti, jimž záleží jen na zajištěných svobodách politických, musí si uvědomiti, že jde vždy o problém celý a že buď existuje nebo neexistuje právní jistota v zásadě a to bez rozdílu, jde-li o hodnoty mravní nebo hmotné.

Pozorujeme všichni, že kontrolní okénko státního dozoru se stále více rozevívá a že již neposkytuje snad pohled jen na některé vybrané sféry života soukromého, nýbrž, že se jím, jak jsme toho svědky v posledních deseti letech, zveřejňuje soukromý život vůbec a že zůstává vskutku čím dále tím méně skutečně důvěrností v životě jednotlivcově. Bohužel se poměry zhoršují ještě tím, že ke kontrole tímto okénkem jsou různými zákony opravňovány nejen úřady, ale i státem zmocnění laikové, a to laikové mnohdy i neodpovědní a mnohdy předpojatí. A za každým tímto pohledem státní a laické zvidavosti následují vždy zásahy zákonodárné nebo výkonné, a to zásahy vždy hlubší a hlubší.

Nejsem právník a pociťuji vždy ostych, mám-li mluvit o věcech právních. Ale kdo jiný má žádati právní jistotu

než právě občan, poněvadž se ho to tolik týká, byť i to uměl jen jazykem nepravnickým? Právní bezpečnost nutno zajišťovati denně. To již nemůže býti úkolem prostého občana s řečí nepravnickou, nýbrž několika vrcholných článků státní administrativy a soudnictví, vedle toho a nadto však i právní vědy, jež by se měla ozvati vždy, kdykoliv jest právní jistota ohrožována soustavně anebo i jednotlivě dalekosáhlým rozhodnutím, jako jest vydání zákona, přičicího se ústavě státu.

Asi před půl rokem se zdálo, že jsme v porušování právní jistoty překročili, mohu-li to tak říci, vrchol krize. A není náhodou, jestliže prvý varovný hlas se ozval ze Slovenska, stejně jako není náhodou, že volání po právní jistotě došlo takového porozumění u ministerského předsedy dra Hodži, neboť ke všem právním nejistotám v Čechách a na Moravě přistupují na Slovensku ještě příčiny jiné a stav jest tam ještě méně snesitelný. Jemu právě v první řadě jest vděčiti, že došlo k obratu aspoň ve smýšlení části směrodatných činitelů, i když jsme od té doby vykonali pro zajištění právní jistoty nemnoho. Ale již je tu opět reakce. Zdá se totiž, že si někteří a to velmi důležití činitelé nejen v politice, ale i ve státní správě po prvním souhlasu se stanovisky pana ministerského předsedy uvědomili, že právní jistota, kdyby jí plně bylo, by značně omezovala jejich volné úvahy a že by jim bylo dbáti více ústavy a méně by bylo možno spoléhati na politickou hru.

Právní jistota jest předně problémem zákonodárným a za druhé otázkou provádění zákonů a správy státu. Musí prameniti předně z vědomí stálosti ústavy a z vědomí, že se zásadami a duchem ústavy budou v souhlasu i všechny ony zákony, pro něž není třeba zvlášť kvalifikované většiny. Tato prvá podmínka jeví se asi zcela snadno splnitelnou. Bohužel tomu tak není. Naše ústava, právě proto, že je ještě nedávná, chová ještě mnohá ustanovení, jež si žádají ustáleného výkladu, jasného a určitého, a my víme, že ještě namnoze podobného určitého a ustáleného výkladu není, ba že k provedení některých zásad dosud nedošlo, byť i to bylo ústavou přímo předpokládáno. Rozhodně však nepřesly všechny hlavní zásady, ústavou prohlášené, nám všem natolik do krve, abychom jich při návrzích zákonů a jejich schvalování bez zvláštní pečlivé úvahy dbali. Proto jest na místě, aby zákony, vydávané i z nejnalehavější potřeby chvíle, byly vždy pečlivě zkoumány nejen po stránce jejich účelnosti, ale i po stránce jejich ústavnosti.

Zdá se, že ony vrstvy národa, jež se cítí politicky dosti silny, neprojevují pro tento úzkostlivý zřetel k ústavě onoho zájmu, s nímž c věrnosti k demokratické ústavě všeobecně horují. Není pochybnosti, že ústava kladé mez pro rozhodování příliš svobodné nejen o zájmech vlastních, ale i cizích. Tato mez jest však nevyhnutelná, poněvadž zneumožňuje vývoj k rozvratu a katastrofě. Domnívám se, a to patrně v souhlasu s velkou většinou národa, že Československo ve své mezinárodní situaci nemůže být dějištěm převratného vývoje, ať takového či onakého. Ostatně dějiny ukazují, že země, které jdou z volna, ale stále určitým vývojem, nepokračují pomaleji nežli země, které po překotných převratech, vždy nutně spojených s hospodářskými a politickými katastrofami, se vždy musí vraceti zpět a to obyčejně dále, nežli kde je průměr. K této opatrnosti nás má i naše mezinárodní postavení a nadto ta krutá okolnost, že hospodářská katastrofa by naši samostatnost povážlivě ohrozila.

Ale naše ústava, jako ostatně každá ústava, může býti přirozeně jen rámcem a je rámcem velmi širokým a volným a může uspokojiti i zastance vývoju přerůzných.

To, co tu bylo řečeno, platí ovšem nejen o zákonech budoucích, ale i o těch, jež již byly vydány. Jest to v Československu nepřehledná spleť norem, vydaných v Česko-

slovensku, Rakousku a Maďarsku v době delší jednoho sta let, z nichž přemnohé platí jen částečně, poněvadž byly měněny nebo prohlášeny za částečně neplatné normami jinými, vzdálenými od nich časem i obsahem, či konečně, aniž byly uváděny, byly částečně zrušeny v nějakém novém zákoně všeobecnou klausulí, že se ruší všechna dosavadní protichůdná ustanovení. Jest proto nezbytně nutno zříditi legislativní archiv, to jest sbírku, která by obsahovala všechny platné normy a jež by umožnila zjišťovati, které normy vskutku a v jakém rozsahu platí. Proti tomuto návrhu byla vznesena v podstatě jediná námitka, která však jest nejskvělejším odůvodněním naléhavosti tohoto požadavku, totiž že zřízení legislativního archivu bylo by prací na léta, poněvadž dnešní stav norem platných či sporných jest naprosto nepřehledný. Ale je-li tomu tak, kde pak jest vskutku právní jistota?

V poslední době se veřejnost zabývala velmi často trestní praxí berní, ale i praxe jiných správních orgánů je vadná, byť i se to necítilo tak všeobecně. Při poslední novelisaci zákona o přímých daních byla podstatně změněna trestní ustanovení berní, tak, aby poplatníkovi poskytovala více ochrany, obávám se však, že se touto legislativní změnou nedosáhne plně cíl, jež sněmovnám tanul na mysli. Nezdá se totiž, že by se praxe mnoho změnila. Příčiny toho jsou několikere a velmi závažné. Náš berní systém jest složitý a jest od něho tolik úchylek, že přestává být systémem a začíná být chaosem. Nadto pak naše zdanění jest přílišné. Jestliže v návrhu na daň z mimořádných zisků u podniků, podléhajících zvláštní dani výdělkové, ministerstvo financí původně jako mez daňového zatížení stanovilo hranici 67% zisku, pak je to mimořádně charakteristické. Znamená to, že podnik, který vydělá na příklad 100.000 Kč, musí by jen na přímých daních zaplatiti státu 67.000 Kč a jemu by zbylo pouze 33.000 Kč. Snad není zbytečno podotknouti, že tento podnik platil ovšem před tím v rámci své režie daň obrátovou, patrně také některé daně spotřební, daň z motorových vozidel, celou řadu poplatků, cla a pod., dále, že platil při peněžním styku s cizinou různé poplatky Národní bance Československé atd., atd. Jestliže po tom všem ještě ze zisku by měl dvě třetiny odevzdati státu, pak jest se třeba ptáti, jsou-li českoslovenští poplatníci vesměs mravní héroové či jen lidé. Vždyť z této poslední třetiny musí pamatovati na řadu rezerv různého druhu a přemnohé věci souvisících s podnikáním. Jest jen lidské, jestliže se hledají tak zvané mezery zákona. U podniků veřejně účtujících a u gážístů jest to ovšem téměř zhola nemožné. Další příčinou dnešní trestní praxe berní jest i ta okolnost, že stále ještě není berní správa se svými předpisy s provedením rekursů za celá léta nazpět vždy včas hotova, což samo v sobě skrývá mnoho nebezpečí pro pořádek zde i tam. Při tom normy trestního práva důchodkového a daňového trvají již od sta let a přiči se přímo zásadám v naší ústavě vysloveným.

Právní jistota trpí mimořádně i tím, že nedochází včas nebo někdy vůbec k rozhodnutí úřadu ve věcech, kde strana uplatňuje subjektivní právo. Bylo by třeba zákona, jež by stanovil určitou dobu, v níž úřad v podobných věcech jest povinen rozhodnouti.

Dále jest třeba splniti slib § 92 ústavní listiny, že bude vydán zákon o odpovědnosti státu za škody, způsobené nezákonným výkonem veřejné moci. Poněvadž pak k vydávání správních aktů byly čím dále tím více pověřovány vedle úřadů i některé instituce nebo korporace, což nese s sebou tak zvané řízení hospodářství, bylo třeba doplniti zákon o nejvyšším správním soudu v tom směru, že za správní úřad se s hlediska zákona o nejvyšším správním soudu pokládají i instituce a korporace, pověřené trvale nebo dočasně vydáváním správních aktů, kterými se zasahuje do subjektivních práv jednotlivců.

S otázkou právní jistoty souvisí i stále zvyšování regulace soukromého podnikání, která ukládá občanům čím dále tím více zřetelů k určitým příkazům, rozkazům a zákazům a ukládá jim povinnost nových a nových výkazů.

Život není již sladkým návykem, jak pravil kdysi básník, nýbrž i k životu prostého občana jest dnes třeba znáti spoustu podstatných věcí. Mnozí lidé jdou sice životem tak, jako přechází na známém barvotisku nic zlého netušící dítě přes úzký most, ale ne pod ochranou anděla, nýbrž pod přísným dozorem zákazů a příkazů, jež jsou usnášeny sněmovnami, vydávány vládou, ministerstvy a nižšími instancemi. Nejen ve státech autoritativních, dnes i jinde v Evropě život občana a podstatná část disposičního práva s tím, co má, čeho se dopracoval a co znamená, patří státu, jehož administrativa, čím dále tím více, má o tom všem volnou úvahu. Tím horší jest to v podnikání a nejhůře tam, kde jde o obchodní a platební styk s cizinou. Povinnosti zaměstnavatele, hospodářství devisové a branný zákon, vedle řádu poplatkového a povinnosti daňových, to vše se stává tak komplikované a je tak rychle a mnohdy pro maličkost měněno a ve své přísnosti stupňováno, že to způsobuje značné nebezpečí nevědomých přestupků. Čtverého odbornictví jest třeba i prostému živnostníkovi, aby se nedopustil četných přestupků a tím na sebe nezlákal pozornost různých kontrolních orgánů. A jakmile se zjistí jeden přestupek, objevují se pak udivenému muži přestupky další.

Toto všestranné řízení života sokromého nutně vyvolává dvě velké armády zaměstnanců na jedné straně státních, na druhé straně soukromých, jež si vzájemně dopisují, rekurují nebo se dávají urgovati a jedním slovem konají obrovskou neproduktivní práci, zatěžující zbytečně rozpočet státní a rozpočet podniků soukromých. A jak zásahy státu do soukromého života vzrůstají, jak vzrůstají různé povinnosti občanů, tak vzrůstá armáda administrativních a kontrolních orgánů a státní vydání na ně. Bylo by omylem se domnívati, že by tito úředníci nenašli zaměstnání, kdyby nebylo řízeného hospodářství. Naopak, podnikání by se jinak rozeběhlo a oni by pracovali v něm a produktivně. To vše s jistotou právní souvisí velmi podstatně. Povinnosti občanů jsou čím dále tím méně přehledné a čím dále tím méně pochopitelné neodborníkovi, jehož bezpečnost jest závislá čím dále tím více na svědomitosti a informovanosti jeho zaměstnanců nebo na tom, že žádný stát nemůže mít tolik kontrolních orgánů, aby všechny nevědomé i vědomé poklesky mohl zjistiti. Bohužel zdá se, že na této cestě budeme pokračovati, poněvadž jest posud pro rozpačitou administrativu a politickou popularitu pohodlná a poněvadž další omezení, řízení, regulování a povolování vymýšlejí dnes i ti, kteří ještě před nedávnem proti řízenému hospodářství velmi přesvědčivě psali. S problémem právní jistoty souvisí řízené hospodářství ještě tam, kde jest regulován dovoz a obchod tuzemský takovým způsobem, že ne pro svoji neschopnost, ale prostě v důsledku privilegia daného jiným zakazuje se prosperující obchodní činnost celých kategorií obchodu.

Zde jest ovšem rada drahá, ale návrh jednoduchý: pokusme se vystačiti s těmi zákony, jež máme, a hledme je dobře prováděti a splniti. Budeme-li míti tento zřetel, ukáže se, že jsou mnohé dnešní zákony vadné, a to ne proto, že nezasahují příliš hluboko, nýbrž naopak, že jdou až příliš daleko. Vím však, že je ještě záhy to žádati. Jest u nás příliš mnoho sklonu k nezávazným návrhům a kombinacím a příliš mnoho těch, kteří vědí, jak vyřešiti ty nejtěžší problémy a odstraniti tu největší bídu tím, že se zřídí nový úřad, nové oddělení, nová kontrola a vše pokud možno ústřední. Vzpomeňme však, že řízené hospodářství ve válce nebylo ani zdaleka tak složité a všestranné a přece po čtyřech letech bylo nesnesitelné. Bude-li se nyní ještě stupňovati, bude nesnesitelné znovu. Nejsme národem, kterému se daří v kárárnách tak dobře, jako u souseda, a řízené hospodářství

bude u nás vychovávatí lidi křivě nebo ještě křivěji. Lidé se již přestali spoléhat na svoji zdatnost a spoléhají se na politickou hru. Ale zdatnost národa je pouze součet nebo násobek zdatnosti jednotlivců. Jinak se zdatnost národa netvoří. Jen dlouholetá a skutečná svoboda, jež je omezo-
vána pouze příkazy dobře uváženými, dává vyrůstí národu sebevědomému a dobrému, jenž si váží své vlastní právní jistoty a ctí právní jistotu svého souseda.

Vojtěch Míxa.

literatura a umění

Willy Haas:

Filmové bilance

Amerika.

Americké filmové koncerty uveřejnily na začátku sezony bilance. Jsou to pro evropské oči úctyhodná čísla. Paramount vykazuje na příklad za druhé pololetí roku 1937 čistý zisk 1,647.000 dolarů, ačkoli měl loni za stejnou dobu ztrátu asi půl milionu dolarů. Výborně si stojí „20th Century Fox“. Čistý zisk za rok 1937 odhaduje na deset milionů dolarů; loni dosáhl sedm milionů čistého zisku. Warner Bros má letos za tři čtvrti roku zisk 5 milionů 561 tisíc dolarů, což je asi dvakrát tolik, než za stejnou dobu minulého roku. Jen společnost „Universal“ vykazuje poměrně malou ztrátu, která je patrně důsledkem přeskupení z minulého roku: letos ztrácí v druhém čtvrtletí 105.000 dolarů proti 404.000 dolarů v prvním čtvrtletí.

Mohli bychom se tedy domnívat, že jsme uprostřed vysoké mezinárodní filmové konjunktury. Ale to není pravda. Ovšem, film se sice účastní do jisté míry obecné světové konjunktury, ale je otázka, zda filmový obchod sli-
buje prosperitu i pro budoucnost.

Zkoumáme-li americkou obchodní situaci, nesmíme především zapomínat, že Amerika je vlastně jedinou zemí, která má filmový vývoz. Oba velcí dřívější konkurenti — před velkou krizí to bylo Německo a od roku 1933 Anglie — neznamenaají už pro Ameriku nebezpečí. Největší anglický filmař, Alexander Korda, utrpěl loni ohromné ztráty. Tento velkorysý a vysoce kultivovaný výrobce osobně sice katastrofu vydržel, ale právě jen on sám. Kordovy nepodařené obchody jinak působily zhoubně na anglickou filmovou výrobu. Ztížily financování — peníze investovaly především velké pojišťovny, které jsou jinak nejopatrnější a nejpřijatější finančníci v Londýně — a finanční pomoc Ameriky znamená vydat se cizíně a podlehnout mohutnému soupeři. Před rokem došlo k těžkým konfliktům, když měl přejít velký balík anglických akcií do amerického vlastnictví. Tyto konflikty přivedly přes oceán do Evropy Will Hayse, mocného filmového „cara“ Ameriky. Již tehdy žádala anglická veřejnost ochranný zákon proti cizímu vlivu, a podle posledních zpráv je takové opatření pravdě-
podobné. Ale ochranné zákony nejsou zázračným lékem, neuzdravují nemocný organismus, jen jej vydražďují.

Velké pojišťovny, které ztratily loni ve filmu okrouhle 2 miliony liber, jsou již opatrné. Zasahují sice do filmové výroby i nadále, ale projevují ku podivu větší zájem o výrobu francouzskou, než o anglickou.

Anglie.

Tolik je jisto, že anglická výroba nedovedla najít cestu k světové produkci — třebaže měla tak velké úspěchy, jako byl „Jindřich VIII.“ a „Červený bedrník“. Nepromikla na mezinárodním trhu a promarnila ohromné obnosy na nepopulární pokusy, jako byl film H. G. Wellsův „Svět za sto let“. Spojit umělecké hodnoty s lidovostí, právě to, co se Američanům v jejich nejlepších filmech podařilo, Angličané nedovedou. Anglické filmy jsou buď příliš výlučné a příliš „literární“ pro široké obecnstvo, jako na příklad překrásný Zuckmayerův film „Rembrandt“, který natočila Kordova společnost s geniálním Charlesem

Laughtonem v hlavní úloze — anebo jsou prostě banální, jako většina historických filmů, vyráběných v Anglii.

Velkou nadějí Londýna je teď spojení Erica Pommera, který byl skoro neomezeným vládcem „Ufy“, dokud byla na vrcholku slávy, s Charlesem Laughtonem. Ale prozatím je to právě jen naděje. Skutečnost je naproti tomu taková, že anglická výroba již několik let nemá skutečný mezinárodní úspěch a jako soupeř nepřichází již pro Ameriku v úvahu. Velmi příznačná je odpověď mocného amerického výrobce na výčitku, že se americké půjčovny starají příliš málo o filmy anglické, sesterské země: „Proč máme udělat v Americe něco pro anglické filmy, když anglické obecnstvo samo dává přednost americkým filmům před anglickými?“

Německo.

Ještě méně padá v úvahu vývoz z Německa, které bylo dříve americkým konkurentem. Německý filmový vývoz ztroskotat. Nemůžeme se ovšem spoléhat na říšsko-německé statistické údaje, ale i upravená úřední čísla dokazují, že vývoz dosáhl nejnižší hranice. Německo vyváží ve větším měřítku už jen do německých zemí a do oblastí s německým obyvatelstvem, jako jsou v Československu a ve Švýcarsku. To jsou ovšem stálí zákazníci a udržují určité minimum vývozu, který nevyžaduje nijakých zvláštních výkonů ani obchodní obratnosti. Říšskoněmecký tisk sám odhadl vývozní ztráty let 1933—36 na 70%. I vývoz do zemí čistě německých, jako je Rakousko, udržuje se pouze pomocí drakonických transferových opatření. Rakousku zamrzly v Německu filmové pohledávky za 2 miliony šilinků, a to je přece téměř všechny provozní kapitál rakouské výroby. Rakousko je odkázáno na Německo také jako na kupce vlastních filmů a musí tedy k vůli rovnováze stále znovu odebírat velké množství filmů německých. V tom ohledu je Německem úplně ztročeno.

Rakousko.

Rakousko, které se po několika sensačních úspěších objevilo na světovém trhu roku 1933 s vývozními číslicemi, rychle stoupajícími, vydrželo první serii úspěchů právě tak málo, jako Anglie. Příkladem jsou filmy Pauly Wesselé. První dva — „Maškaráda“ a „Episoda“ — byly opravdu světovým úspěchem. Další, vyrobené již pod vlivem říše, úspěchem nebyly. Po celém světě líbilo se na rakouském filmu laskavé, konservativně vznešené vídeňské patri-
cijské prostředí. Jakmile zasáhla ledová německá ruka, nezůstalo z toho mnoho i při největším úsilí. Proto byl také film „Burgtheater“ s Werner Krausem rozhodným neúspěchem, ačkoli se do něho skládaly veliké naděje. Nyní vyrábí Rakousko pravidelně dál v omezeném rozsahu, nese je obecná konjunktura, ale dřívější sny o světové moci se rozplynuly.

Ještě Německo.

Vnitřní poměry říšsko-německé filmové výroby jsou dokonale neprůhledné. I podle úředních výkazů musel německý film utrpět po roku 1933 obrovské ztráty. Ztroskotat koncert „Bavaria“, který ovládal jižní Německo. Pasiva „Bavarie“ obnášela 25 milionů marek, aktiva jen 8 milionů. Podle nejnovějších zpráv přejímá ji prý společnost „Tobis“.

Zhroutil se také „Německý filmový syndikát DLS“, který se s největšími věřiteli vyrovnal na pět a půl procenta (721.000 RM). Filmový koncert „Terra“, který vypověděl 1. května 1937 asi 600 zaměstnanců, převzala anonymní společnost pod vedením Německé banky, pravděpodobně za účasti úředního nacistického nakladatelství Franz Eher a spol. (To je nakladatelství Völkischer Beobachteru a Hitlerova „Mého boje“, kterému dnes patří převážná většina všech německých novin.) Je také jisto, že nedávni největší filmoví němečtí soupeři — „Ufa“ a „Tobis“ — byli na úřední příkaz donuceni se spojit. Koncem roku 1936 ocenil „Essener Nationalzeitung“ — svědek zajiště bez všeho podezření — roční ztrátu od r. 1933 na šest až osm milionů říšských marek.

Při tom stouply výrobní náklady od r. 1933 o více než 100%. Záleží výlučně na německých úřadech, kolik zůstane z německé filmové výroby na živu, protože úřady rozhodují o filmové úvěrní bance a tím absolutně ovládají německou filmovou výrobu. Zdá se, že se Německo chystá smířit celkem s poklesem vývozu. Až do krise dával vývoz asi 25% úmoru, podle roku 1936 zůstalo z toho už jen 5% — podle „Düsseldorfer Nachrichten“. Mezitím se prý podstatně zlepšil obchod domácí. Dovoz se znemožňuje všemi prostředky a šikanováním, aby domácí film měl volné pole. Dovoz také soustavně klesá. Roku 1932 měly zahraniční filmy 17% podíl na německém filmovém trhu, roku 1936 už jen 9%.

Ríšskoněmecké filmy, které klesly po roku 1933 na nejnižší úroveň, zlepšily se kvalitativně vypětím všech sil. Ale chybí dorost. V těch několika dobrých filmech — jako byl na příklad „Tramulus“ podle Arno Holze nebo „Pygmalion“ podle B. Shawa a především ve filmech režiséra Reinholda Schünzela, který mezitím emigroval — hráli vesměs starí, vyzkoušení herci. Německá filmová výroba dělá nyní převážně čistotné, usilovně a pečlivě provedené zboží. Ale není v něm vzlet a život. Udržuje si staré, osvědčené hvězdy pomocí ohromných gáží. Ale nepodařilo se jí od roku 1933 uplatnit na mezinárodním trhu ani jedinou novou hereckou sílu. Vychovala několik milých, mladých herců a hereček, ale nenalezla novou osobnost, chybí jí nové výrazné profily. Má všechno, co lze ve filmu dosáhnout úsilím a pílí, ale nemá to hlavní: iniciativu, talenty, temperament, vzlet, tvůrčí vášeň.

Francie.

Ku podivu, z Francie přicházejí nyní velmi optimistické zprávy. Je to tím podivnější, že právě Francie utrpěla v minulých letech hroznou ztrátu, když ztroskotaly oba hlavní koncerty: Pathé-Nathan a Gaumont-Francofilm-Aubert. Potíže zachvátily celou francouzskou filmovou výrobu a podřývaly úvěrové možnosti. Francouzská výroba ztratila mimo to mnoho svých nejlepších sil, které odešly do ciziny dočasně nebo na trvalo, jako René Clair, Charles Boyer, Annabella. A přece se zvedla, dokazujíc svou životní sílu, několika novými, krásnými filmy. Má dorost. Nádherně se vyvinují její dřívější herci, jako Jean Renior, Marc Allegret, Jacques Feydér. Hmotné důvody toho jsou pro nynější dobu velmi příznačné. Francie je v podstatě autarkní filmová země. Může dobře uplatnit svoje filmy doma i v koloniích. Vývozu vlastně ani nepotřebuje. To má hodnotu i po stránce umělecké. Francie může — a musí — vyrábět opravdu francouzské filmy, které prýští z ducha francouzského lidu a mluví k jeho duši. Tento ryzí a zdravý duch cítíme téměř fyzicky při takových mistrovských dílech, jako byl na příklad „Pension Mimosas“. Francouzská výroba nemá zapotřebí, aby šilhala po „mezinárodním vkusu“ a po „mezinárodních hvězdách“. Nemusí také hledat „mezinárodní náměty“. Právě toto šilhání na všechny strany a úsilí zalíbit se všem, kazí celou evropskou produkci. Francouzské filmové hvězdy jsou pravé, půvabné, elegantní Francouzky a vzhlední, praví Francouzi. Námět je francouzský, i když pochází z cizích literárních pramenů. Francouzská filmová výroba, která měla ještě před několika lety doma velké úvěrové potíže, dostává nyní půjčky právě od mezinárodních pojišťoven, financujících s takovým nezdarem anglické filmy. Velký anglický film může dát nanejvýš 60% úmoru ve vlastním území. Zkrátka a dobře: francouzská filmová výroba posuzuje se teď velmi optimisticky, ale její prosperita nespočívá na mezinárodním vývozu.

Dodáme-li, že Itálie se ještě nikdy nedovedla uplatnit na světovém trhu, ačkoli dává filmové výrobě opravdu velkorysou státní podporu, a řekneme-li, že mimo USA neexistuje jiná země, dostáváme dosti jasný celkový obraz.

Jaká je budoucnost?

Amerika má dnes bezmála mezinárodní vývozní monopol. Ostatní země tu a tam také vyvezou nějaký ten film.

Ale Amerika vyváží do všech zemí. Takový monopol je neocenitelný. Je jedním z hlavních důvodů obrovské americké filmové úspěšnosti. Amerika má dnes většinu všech význačnějších režisérů všech možných národností a patří jí skoro všechny mezinárodní hvězdy. Má záplavu mladých talentů a prakticky téměř neomezené finanční prostředky. Natočila v posledních letech řadu filmů, které byly skutečně velkolepé a otrásající. Přináší na trh téměř každým rokem nové, zajímavé herecké síly.

A přece se domníváme, že celá tato obrovská budova nestojí na pevných základech. Americká filmová produkce stále víc a víc ulpívá v literárnosti a dramatičnosti. Průměrná produkce je zoufale a schematicky jednotvárná. Několik výtečných vynikajících filmů to nevyváží. Americká průměrná filmová produkce nenalézá originální náměty a ani se o to nesnaží. V podstatě natáčí do omrzení tentýž námět: chudá dívka, bohatý jinoch — chudý jinoch, bohatá dívka — poznají se, zamilují, mají s láskou potíže, vezmou se a konec. Jen si uvědomte, kolika tuctů amerických filmů obsah jsem právě touto jedinou větou vyprávěl!

Nedávno vypočetl jeden odborný časopis, že nejméně 60—80 filmů do roka jsou pouze novým zpracováním filmů němých — a to je ještě velmi optimistický výpočet. Neboť v tom jsou započítány pouze ty filmy, které byly veřejně ohlášeny jako druhé zpracování námětů, dříve už zpracovaných. Každý film, který měl úspěch, vleče za sebou nejméně deset dalších, které mají týž obsah s docela malými změnami. V tomto výpočtu chybí celé námětové seriály, jejichž jednotlivé filmy se sobě podobají, jako vejce vejci: kdo viděl deset filmů z jižních moří, pravděpodobně je od sebe už vůbec nerozezná. Pro jihomořské filmy je totiž už schéma, které se vytahuje stále znovu. Právě tak existuje schéma pro filmy, které se odehrávají mezi lovci kožíšin v severní Kanadě, další pro filmy z prostředí newyorských desetitisíc, pro filmy pařížské, farmářské, gangsterské, vězeňské, žurnalistické a pro filmy ze zákulisí divadel a revue. Spočteme-li to, musíme doznat, že skoro 90% všech amerických filmů je seriová výroba a jen několik význačných filmů přináší více nebo méně individuální námět.

Tato okolnost nás nutí, abychom se zamysleli. Zvuková filmová aparatura má spoustu technicko-uměleckých možností, které jsou doposud skoro nevyužity. Filmová produkce používá zvukové aparatury jen jako trochu zlepšené aparatury němé. Vývoj spočívá pouze v zdokonalení reprodukční techniky, ale nikdo se nesnaží vytěžit ze zvukové aparatury něco skutečně jedinečného, vyčerpají obrovské možnosti zvukového filmu a stvořit skutečné dílo zvukového filmu. V dobách němého filmu to bylo lepší. Lidé měli odvahu těžit z techniky stále nové. Výroba zvukového filmu je mnohem dražší, nikdo se tedy neodvažuje vzít na sebe riziko technických pokusů. Tak filmová zvuková technika zaostává stále víc a následek technické ztrnulosti je ztrnulost literární a dramatická, ztrnulost a schematicnost filmových obsahů. Těch několik vynikajících filmů, které byly sice technickou sensací, ale nikoli technickou novinkou, nás nesmí oklamat. Od roku 1935—36 dějí se pokusy s barevným filmem — který je ve své podstatě právě tak novým vynálezem, jako byl svého času zvukový film. Barevný film v rukou uměleckých a produktivních byl by dovedl přinést úžasné novosti a osvěžení. Ve filmových kruzích se očekávaly zázraky, ale ve skutečnosti nikdo si s barevným filmem neví rady. Po prvním senzáčním úspěchu barevného filmu v New Yorku („Becky Sharp“) vypočítali znalci, že nejpozději do dvou let se veškerá světová produkce filmová bude musit přeorientovat na barvený film, jako tomu bylo, když se vynořil film zvukový. Nastal opak. Za dva roky klesl barevný film na specialitu, poměrně vzácnou. Právě teď dožívá plastický film, na němž se experimentovalo po léta. To svízele jen zvětší. Čím složitější bude technika, tím dražší bude výroba filmů, tím méně se někdo odváží stvořit něco vskutku nového, jedinečného.

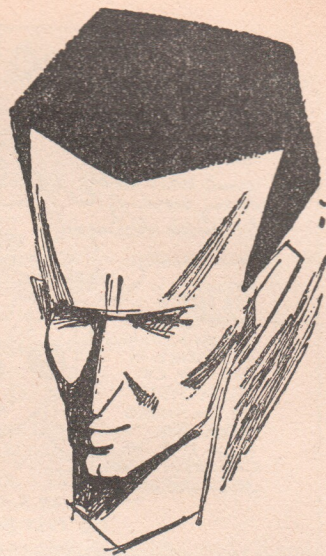
Pozvedne-li někdo hlas a žádá-li na filmových průmyslnících, aby zkusili odchýlit se od technického standardu

a tvořiti novou, filmovou uměleckou formu, aniž by ovšem zapomínali, že je film lidové umění a umění pro dav — vysmívají se obyčejně takovým „metafysickým fantasiím“. Bude jim jednou doznati, že tyto „metafysické fantazie“ souvisí přímo s obchodem. Televisní, radiové obrázkové vysílání je přede dveřmi, mohlo by tu už patrně zítra být, kdyby americké telefonní a radiové koncerty nebyly současně zúčastněny ohromnými obnosy na výrobě zvukového filmu a kdyby uměle nebrzdily nebezpečného konkurenta. Prozatím jsou tu a tam instalovány „televizní kina“, jako na příklad nyní v Londýně. Ale vynález radiového obrazového vysílání nenasvědčuje, že lidé budou chodit do kina, naopak zůstanou doma a dají si předebrát nějaké divadelní představení z milánské Scaly nebo z nějaké zajímavé pařížské, londýnské nebo newyorské činohry. Pak se vynoří rozhodující otázka, je-li film vlastní, originální umělecká forma, která přitahuje lid do kina, a nikoli pouhá reprodukce — právě tak, jako dnes chodí lidé do koncertu přesto, že mají radio, protože původní koncert je přece jen něco jiného, než reprodukce v radiu. Je-li tomu tak, obtočí film. Není-li tomu tak, zatlačí je radiové obrazové vysílání. A to je poslední bilance, kterou je třeba udělat, bilance všech bilancí. Tato bilance vypadá poněkud povážlivěji, než skvělé výkazy a naděje amerických filmových koncernů v roce 1937.

PLANICKA.

Czech hero of 68 Internationals will probably keep goal against England on Wednesday.

RIHA.

Outside-right. They call him the Joe Hulme of Czechoslovakia, if they can pronounce it.

koulí a posouvají do prava a do leva, a dlouho si rozměřují, kde nechal tesař díru mezi bíločernými odpůrci. Nepodávají nikdy míč na příliš velké vzdálenosti, spíše jej tam vlastníma nohama donesou a dokoulejí. A tam, kam podávají, tam určitě nestojí odpůrce, nýbrž dva jiní červenobílí.

Ti angličtí kolosové — to jsou velkopodnikatelé, kteří diriguji ve velikých liniích směr celého podniku. Ti drobní Češi jsou drobní pracovníci, kteří si to své zbožičko raději doručí osobně až tam, kam patří. Ti v bílých dresích jsou mužní, čiši z nich sebevědomí a síla. Ti v červených dresích jsou chlapečtí, hrají, velice opatrní a mají v sobě něco z žonglérů a ekvilibristů.

Než došlo k půli, je vám jasno: ti Angličané tu zápasí a ti Češi tu hrají. Tady se proti sobě utkaly dvě naprosto různé představy o kopané. A proto je tento zápas nesmírně dramatický, je neuvěřitelně zajímavý a jeho výsledek se nedá předem vůbec odhadnouti. Také těch pětadvacít tisíc diváků to cítí, neboť jsou nejvíce nadšeni právě tam, kde se princip zápasu utkává s principem hry. Na příklad tam, kde se jeden z těch obrů rozprahuje proti míči, jemuž už vytkl přímou linku k nepřátelské brance — a kde mu ten drobný protivník pojednou bleskurychle protáhne míč pod nohama, a už si s ním hraje a tančí s ním jiným směrem. Angličané při takové podívané přímo šílí nadšením.

Pětadvacít tisíc diváků jim přeje.

Máte skoro dojem, že těch pětadvacít tisíc Angličanů si během první půle zamilovalo ty drobné odpůrce z kontinentu. Byly okamžiky v prvním poločase, kdy už to vypadalo hodně beznadějně a tedy nudně. Češi se skoro ani nedostali na druhou polovinu hřiště k nepřátelské brance a ty první dva body, které získali, neměly nějak potřebného elánu. Angličané tomu říkali: „they stole the ball“, ukradli míč, a díky hrozně indolenci anglických obránců jej dostali až do protější branky. Později se zdálo, že výsledek 4:2 buď potrvá až do konce, nebo se promění třeba i v 6:2 pro Angličany.

Ale to, co se pak stalo, bylo snad rysem nejen české kopané, nýbrž docela něčím charakteristickým pro českou povahu. Takový drobný člověk, který je uprostřed docela neznámého světa, stojí na docela neznámé půdě a má kolem sebe docela neznámé a divné počasí, takový člověk udělá líp, když si svou bojovnost trochu schová na pozdější čas.

sport a hry

CZECHOSLOVAKIA DECLARES WAR ON ENGLAND!

By
PETER
WILSON

Otto Rádl:

Zápas v Londýně

Zápas byl ohlášen na půl třetí, ale už v jednu hodinu byly všechny vlaky severozápadní linky podzemní dráhy nabitý cestujícími. Skoro všechno mladí muži do třiceti. Pohled na to byl tak nápadný, že se zdálo, jakoby byl vydán rozkaz: mladí muži ročníků 1907—1920 jedte ve středu dne 1. prosince všichni směrem ke stanici Manor House.

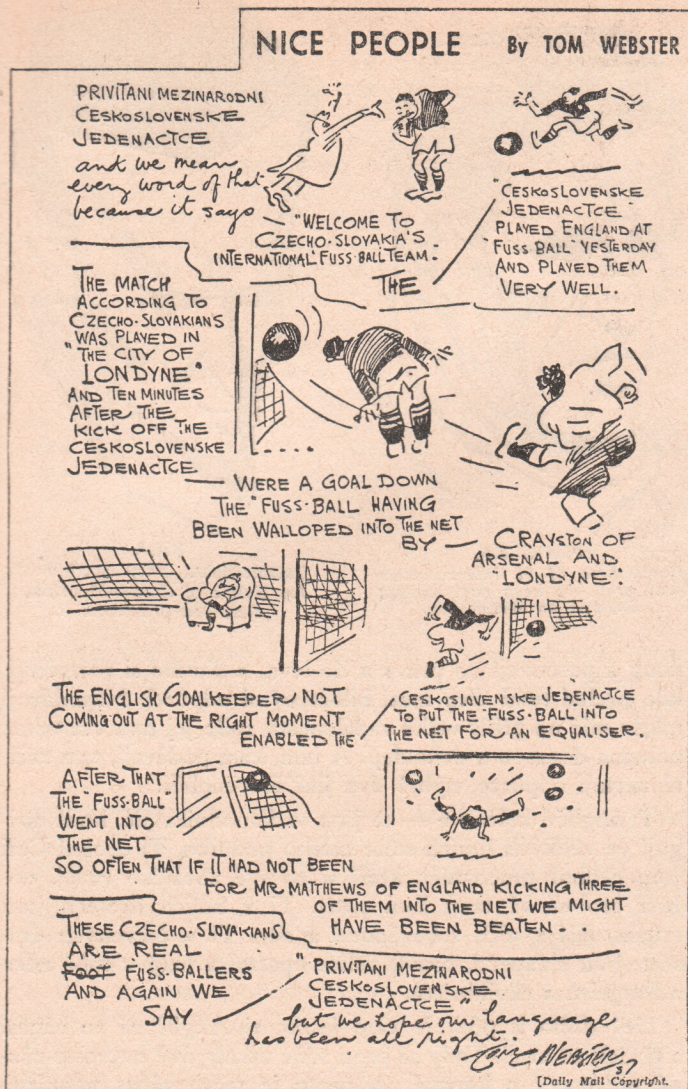
A už se hraje. Dlouhou dobu není na té podívané pro československé diváky nic příliš povznášejícího. Ti Češi (tady se říká vždycky jenom Češi: země se jmenuje vždycky „Czechoslovakia“, ale její obyvatelé se jmenují vždycky jen „Czechs“), ti červenobílí, to je jedenáct drobných a štíhlých chlapců. A ti bíločerní, to jsou chlapi jako hory, hotoví hromotluci.

Goliáši a Davidové.

Ti bíločerní Angličané útočí jako tanky. Když se některý z nich řítí kupředu, je to, jakoby bylo v pohybu třicet koňských sil. Tyhle koňské síly však nejsou nijak těžkopádné, mají současně ohromnou kilometrovou rychlost. Hrají tak nějak ve velkých rysech, kdykoli se dotknou míče, letí na patnáct metrů daleko. A na tom místě, kam míč dopadl, stojí druhý kolos a s velikou rychlostí a bez nejmenší ztráty času jej podává dále.

Ti naši drobní červenobílí hráči podnikají však kolem míče zvláštní obřady. Tančí kolem, obskakují jej, pomalíčku jej

NICE PEOPLE By TOM WEBSTER

Jeho branka je jeho pevností, bude moudré seskupiti se kolem ní, čelem k nepříteli, brániti se, odrážeti všechny jeho útoky, a při tom si dobře prohlédnouti jeho slabé stránky. Dokázat tohle, to se zdá skoro moudrostí celé československé politiky, nejen československé kopané.

A tohle národní mužstvo si toho bylo buď docela programně nebo jen čistě instinktivně vědomo. Nebyli po čtyřicet minut vůbec nijak efektní ani zábavní a nestarali se příliš o to, co tomu říká obecnstvo. Tolik času potřebovali, aby poznali, že jejich angličtí odpůrci se svou silou, se svou rychlostí a se svou útočností mají Achillovu patu ve své přímočarosti. Proti těmto velikým psům bylo třeba užiti taktiky koček. Angličtí hráči byli skoro konsternováni a přišli ve druhé půli docela z konceptu. I pak se hrálo více kolem české branky, ale před koncem byli Čechoslováci dosti dlouho pány hry a angličtí sázkaři už byli přesvědčeni, že přišli o své peníze.

Češi učí Angličany „team worku“.

Obecnstvo při každém gólu, který dali Češi, hřimalo nadšením. Když byl stav vyrovnán na 4:4, zdálo se, že potlesk a řev a nadšení nevezmou konce. Ten anglický divák, který od přírody sympatisuje v zápase s tím, kdo je slabší, jen když dokáže, že je současně i nebojácny, — ten anglický divák pojal tuhle jedenáctku přímo do srdce a otevřeně jí přál výhru. Každý Angličan je v podstatě malý chlapec a nikde na světě si prý tátové nehrají společně se svými kluky s jejich

elektrickými železnicemi a všelijakými konstruktivními hračkami tolik, jako v Anglii. Ta virtuosita, to žonglérství českých hráčů, ta jejich hravost, to všechno našlo u Angličanů nesmírně živý ohlas. Duch hry v nich vyhrál nad duchem zápasu.

Československá jedenáctka byla současně hravá, byla obratná i statečná. Jejich obrana byla přímo neprorazitelnou zdí, na každého útočícího Angličana dorážel jako vos a bez omrzení a znova a znova český hráč, až se konečně našel nějaký vhodný okamžik a míč mu vykroutil pod nohama. Tahle československá jedenáctka měla ještě mnoho jiných chvályhodných vlastností, zejména dokonalou a přesnou spolupráci. Ale to, co jí naprosto chybělo, byla útočnost. Snad je to také vlastnost národní povahy a nejen vlastnost české kopané.

Kdykoli bránili branku, bylo v nich něco živelného, něco nezdoledného, byla v nich taková obětavost, jako by šlo o život. Angličané byli docela jiní: v jejich obraně se procházelo několik pánů ve sportovních dresech, kteří vyráželi, když se míč blížil k brance: jestliže jej však minuli, neexponovali se už déle a nechali brankaře chytat. Přenechávali mu to jako jeho samozřejmou povinnost a snad pokládali za nefair, nějak se mu do toho plést. Ty ztráty čtyř bodů, kterou titi obránci zavinili, také nic nezměnily na jejich nonchalanci. Jejich chování budilo dojem nějakých vznešených sportovních lordů — zatím co čeští obránci se rvali a bili a hájili branku s takovou zoufalou odhodlaností, jakoby tu šlo o bytí a nebytí jejich matek a bratří a národa.

S útočníky tomu bylo naopak. Zatím co Angličané stříleli na nepřátelskou branku s rozkoší, s gusem, z každé polohy a z každé vzdálenosti, stříleli Češi nějak jakoby z nepříjemné povinnosti. Bůhví, jsme-li tak neútočný nebo tak nerozhodný národ, ale tady to budilo dojem, že naši hráči střílejí na branku jen naprosto z nezbytí, poněvadž to podle pravidel hry je požadováno. Přes všechno povzbuzování sympatisujících diváků se naši nezmohli ani na jedinou krásnou, dlouhou, rovnou dělovou ránu do nepřátelské branky, jak jsme je viděli u Angličanů. Není možno o nich ani tvrdit, že by byli špatnými střelci: oni nestříleli vůbec. Oni s neuvěřitelným mistrovstvím si vypracovávali míč proti daleko silnějším odpůrcům až k jejich brance, a pak celou tuhle ohromnou přípravu, po níž diváci přímo prahli po gólu, zakončili nějak nanicovatě. A pak upalovali zase zpět, zadrželi anglický útok před svou brankou a opakovali zase totéž. Ty branky, které si dali naši hráči, neměly onoho uspokojujícího, osvobozujícího elánu: vždycky na nich bylo něco upoceného a malorysého.

Skoro věc národní povahy.

To není ovšem výtka, to je jen charakteristika. Právě tahle upocená malorysost by je byla málem přivedla k vítězství. Anglické národní mužstvo by bylo bývalo po prvé poraženo na své vlastní půdě, kdyby...

Těch „kdyby“ je několik. A zase se nám zdá, že každé z nich má v sobě skoro něco charakteristického pro naši povahu. Neboť prozrazuje určitý nedostatek, který se ukazuje i na jiných stránkách národního života.

Viděli jsme, že naši hráči selhávali ve chvíli, kdy každý od nich očekával poslední rozhodný útok a vítězství — a viděli jsme, že se v životě našeho národa i jinde, nejen ve sportu, obyčejně dostáváme jen až do semifinale, skoro nikdy až k pohárům. Viděli jsme také, že naši hráči tu stále něco odkládali na pozdější dobu. Jejich vrcholné vypětí energie se dostavilo teprve v poslední chvíli, kdy byli v taktické převaze a kdy skutečně každý už věřil v jejich výhru. Ale tu už zbývalo jen několik minut hry a hřiště bylo zahaleno

v závoje mlhy. Pátý gól byl skutečně zaviněn pouze tmou, neboť ke konci hry už z hlavní tribuny nejenže nebylo vidět míč u naší branky, nýbrž nebylo už vidět ani Pláničku. Pro-
miňte, že moralisujeme, ale zdá se nám, že jsme už často při docela jiných příležitostech v politice, v umění, v životě národa dostávali góly jen proto, že jsme nepočítali s tím, že později bude mlha a tma a že se v poslední chvíli nedá už nic kloudného vyhrát. Ale tím bychom se dostali trochu pří-
liš daleko od kopané.

Co se Angličanům na nás líbilo.

Líbilo se jim na Česích především to, že podali opravdo-
vou hru kolektiva, „team work“. Je to trochu paradoxní, ale Angličané byli naproti tomu zarytými individualisty a ne-
projevovali nikterak tuto neangličtější ctnost, smysl pro „team work“. Proč ji neprojevovali, to nás přivede k něko-
lika stinnějším stránkám zápasu.

Anglické noviny konstatovaly po mači docela hlasitě, že anglické mužstvo nebralo Čechoslováky vážně. „Daily Mail“ nazývá bláznovstvím, že své vítězství měli Angličané předem tak za zajištěno. Barkasovi a jeho spoluhráčům se zdálo příští vítězství snadným, a vypadalo to prý, jakoby každý z jeho mužstva byl odhodlán dáti sám nejméně pět gólů.

Angličanům se líbila na našem mužstvu dále jeho dvornost a pozornost k odpůrcům. Liberální „Daily Telegraph“ věnoval této jejich vlastnosti svůj druhý úvodník den po zá-
pase, a to je žurnalistické vyznamenání, na něž můžeme být hrdí. Pod titulem „Galantní český team“ chválí jeho chytrou hru a bojovného ducha. Zvláště upozorňují i jiné anglické listy na to, jak nadšeno bylo obecenstvo, kdykoli po nějaké trochu tvrdší srážce se Angličan ocitl v blátě a Čech mu ihned podával ruku jakoby na omluvu, nebo poklepal na rameno. Bylo v tom trochu divadelnosti, kterou však davu milují, a každý tvrdší zásah, jichž tu také několik bylo, ztratil tím ihned odium.

Angličanům se líbilo, že se někdo docela maličký z konti-
nentu přiblížil k vítězství nad nimi. Postoj velikého lva, který si hraje s malým kořátkem a těší se z jeho kuráže, je něco typicky anglického, co si uvědomíte teprve po delším pobytu mezi nimi. Angličan neoceňuje na světě nic jiného, než to, co je anglické, a kdykoli vám Anglie bude psáti nebo vyprávěti cokoli o hlubokém obdivu a oceňování čeho-
koli neanglického, je to jen zdvořilostní fráze. Že jsme se přiblížili k vítězství nad nimi, to oceňují s neobyčejnou sym-
patií, a že rozdíl počtu branek byl tak malý, to probudilo i hodné respektu. Slovo „Czechoslovakia“ nabylo pro ně teď poněkud konkrétnějšího obsahu, je spojeno teď se sympa-
tickou představou.

Kdyby naše jedenáctka byla zvítězila, nebyla by ta před-
stava v hloubi jejich duší sympatickou. V knížkách se říká, že prý Angličanům je lhostejno, vyhrají-li či nikoli, říká se, že prý oni milují jen hru pro hru. Tohle pravidlo však platí pouze tam, kde anglický gentleman hraje v sobotu odpo-
ledne ve svém klubu proti anglickému gentlemanovi. S ci-
zincem, který je v jeho očích vždycky méněcennější, může sice chvíli hráti Angličan také jen pro hru, ale na konec musí zvítězit, aby správný poměr hodnot na tomto světě zů-
stal zachován. Tento správný poměr hodnot v očích anglic-
kého člověka vyžaduje, aby Anglie zůstala neporažena na prvním místě světa.

Všechna ostatní místa zůstávají však volná. A jestliže list „Daily Mirror“ napsal ráno po zápase: „Češi odcházejí s dobrou pověstí nejlepšího evropského mužstva, které kdy tuto zemi navštívilo“ — pak je to vůbec nejvyšší úspěch, jehož jsme v Anglii vůbec mohli dosáhnouti a šťastně do-
sáhli.

do ba a lid é

Jaroslav Přibík:

Zámožná dáma hledá přítele . . .

V minulém čísle jsme uveřejnili dopisy žen, které odpoví-
daly zámožnému inteligentovi na jeho insertní volání po přátelství. V tutéž dobu, na sklonku léta, se v insertní hou-
štině téhož Malého oznamovatele ozývalo ještě jedno volání. Tentokrát do řad mužů. Poslyšte ten vášnivý hlas:

ZÁMOŽNÁ DÁMA

s eleg. zařízeným bytem v Praze hledá čestné přátelství muže, event. do Prahy dojíždějícího. Neanonym. na-
bídka, nejráději s foto, pod zn. „Diskretně“, do adm.
t. l.

Hejno nabídek, které se na tuto vábničku slétlo, bylo četné. Přes osmdesát insertních tetřívků spustilo svůj milostný koncert. Do nesmělého pípání nedávných ještě kuřat zalé-
halo mužné tokání zkušených bojovníků s láskou.

Přes osmdesát mužů tedy přispěchalo nabídnout zámožné dámě své čestné a diskretní přátelství. Přiložených fotografií bylo velmi málo. To jen několik naivních hezounků si myslilo, že na dámu se zařízeným bytem platí hezká, avšak nemá tvář. Ti ostatní znali lépe svět. Usilovali především o to, vejít s dámou v osobní styk. To ostatní si slibovali dosáhnout svou osvědčenou výmluvností. Jsou to muži, kteří si myslí, že i Pannu Orleánskou lze přimět k povolnosti, bude-li po několik hodin přikována k pánovi, který do ní bude mluvit. Není zvanivějšího tvora nad muže, který si namlouvá.

Své nabídky většina těchto mužů se nebojí podepsati. Je to pochopitelné při dnešním stavu společenské morálky, která svobodným mužům nezazlívá nějaké to dobrodružství. A jací by to byli Čechoslováci, kdyby k svému jménu nepřidali hned titul?

Řekli jsme již, že muži usilují svými nabídkami dosáhnout především toho, aby se mohli s inserující ženou sejíti. Jsou dva způsoby, kterými toho chtějí dosáhnout. Klidnou roz-
vlácností svých dopisů, jež mají vzbudit dojem, že jejich au-
toři jsou ohleduplní gentlemani, umějící zacházet se ženami, mužové velké galantní rutiny, která si nelibuje v udýchané ztřeštěnosti a která dává přednost kvalitě před kvantitou. Ti druzí, podle dávky temperamentu zřejmě mladí, věří ještě na dobývání ženy přepadením. Jdou do svého insertního zápo-
lení s jarým elánem, který má předem zdolat každý odpor. Jejich styl je britský, úsporný a úsečný. „Vážena, prosím o další korespondenci na jméno XY“, píše jeden stoprocentní muž. „Jsem celý týden na cestách, v sobotu budu v Praze, čekám na Vás o 6. hod. v kavárně v Dejvicích, přijďte přesně,“ poroučí mužný zástupce v krátkém zboží. „Dovolte, dámo, abych s Vámi mohl několik slov promluvit. Jde o vážnou věc,“ tváří se opět naléhavě jiný. Korunu všem však nasadil vynalézavec, který poslal telegram: „Přijdu určitě, telegrafujte adresu bytu.“

Na rozdíl od žen, které v insertní korespondenci vyčerpávají své osobní údaje detailním popisem svého osobního zevněšku, jak jsme viděli v minulé kapitole, zdůrazňují muži spíše detaily svého zevněšku občanského. Jejich do-
pisy jsou volnou parafrází žádostí o místo. Mají zdvořilý úvod, stručné curriculum vitae, vlastní žádost a závěrečný slib, že se budou snažit, aby všem podmínkám plně vyhověli. Chybí jen rodný a domovský list. Očkovací vysvědčení je nahrazeno důraznou připomínkou, že pisatel je naprosto zdrav! Mužská metodičnost se projevuje také přesnými a jednoznačnými návrhy zámožné dámě, kde a jak se setkati.

Jeden stavitelský asistent, který přiložil k dopisu fotografii muže v bílém plášti skloněného nad rýsovacím prknem, připojil ještě situační pláněk velké kavárny ve vnitřní Praze, pečlivě na něm očísloval stolky a prosil zámožnou dámu, aby usedla u stolku číslo 13 tváří k severu. Pláněk byl dělán v měřítku 1:200. Jak nemá takový metodický muž křehké ženě imponovat!

V celku lze o mužích nabízejících čestné přátelství zámožné dámě říci, že se chovají poctivě, i když jsou mnohdy směšní. Nepředstírají ušlechtilé motivy ke svému počínání, ani se netváří jako jelimánci k tomu, co se od nich očekává. Jdou prostě do toho.

V další části uveřejňujeme několik dopisů, které jednak dobře reprezentují průměr došlých nabídek, jednak slouží k obveselení a poučení čtenářek. Je škoda, že se nemůžeme obírat dalšími stupni tohoto vývoje. Zámožná dáma se totiž rozhodla ztrávit prozatím své večery v elegantně zařízeném bytě sama a všem čestným gentlemanům dává na uklidněnou, že okolnosti, které by pisatelům byly k hanbě, pozměnila v dopisech do té míry, že je nikdo ze známých nepozná. A nyní se oddejte naslouchání tetřevího koncertu.

Vážená neznámá!

Dovoluji si napsat ohlas na Váš inserát. Píši Vám z X., kde trávím svoji dovolenou, která se mi chýlí ke konci. Jelikož zde panuje právě mizerné počasí, rozhodl jsem se, že zbytek ztrávím v Praze, kam odjízdim příští týden ve středu, a zdržím se v Praze do konce měsíce. Pak odjedu do svého domova do H. Jelikož nemám v Praze nikoho známého, obracím se na Vás neb doufám, že dovolíte, aby naše setkání se uskutečnilo. Foto Vám nemohu poslat neb žádné nemám sebou a doufám, že to vadit nebude.

Prosím o odpověď na poste restante pod zn. „Tulák“.

Vážená,

odpovídám na Vaše zavození a věřím, že se navzájem osobně seznámíme.

Jsem 26letý úředník, vyšší postavy, tmavých vlasů, milé tváře, skutečně ideální. Hledám též veliké přátelství dámy, která by ráda měla moji společnost. Mám ty nejkrásnější myšlenky o upřímném přátelství a zatím vkládám svůj veškerý cit do tonů, které vyluzují na klavíru. Velice miluji hudbu, vše krásné vůbec. —

Rád bych přiložil svoji podoběnku, ale opravdu právě nemám žádnou tak po ruce. Doufám, že zatím postačí když říkám, že chci dospět si krásou duševní spolu s krásou tělesnou k té největší lidské dokonalosti. —

Těším se na Vaše zprávy a srdečně zdravím: Jméno a adresa.

P. S.: Na milou viděnou!

Vážená dámo!

Jsem 22letý, inteligentní chlapec, odpovídá za účelem přátelství. Prosím pište laskavě. Jméno a adresa.

Milostivá!

Jsem 30 roků star, 180 cm vysoký, štíhlý a brunet. Fotografie zaslati nemohu, nemám totiž žádnou při ruce, ač jsem sám fotoamatér. Jsem dosti dobrý houslista a velký ctitel moderní i klasické hudby. Proto jsem snad tak nešťasten, že jsem příliš citově založen a potřebuji skutečně dobrou přítelkyni, která by mne pochopila, když to vlastní lidé nedovedou.

Milostivá, slibuji, že budu velmi dobrým a věrným přítelem, ač mám tu jedinou špatnou vlastnost, že jsem velmi temperamentní, což mne právě dělá nejvíce nešťastným a snad neoblíbeným u žen. Jinak jsem nepiják, kouřím ovšem a to dosti, avšak myslím, že byste byla celkem se mnou spokojena.

Můj čas ovšem jest také vyměřen, neb jsem ubožák u státu pracující, avšak mohl bych Vám každý den po celé odpoledne býti k dispozici a to od tří hodin.

Věřte mi, má drahá, že velmi toužím po třeba jednoduchém bytčku a bytosti, se kterou bych si rozuměl, kde by byl člověk vzdálen a proto žádám o stanovení dne i hodiny, kdy k Vám mám přijít.

Zprávu o tom napište prosím na adresu: Plné jméno a adresa.

P.S. — Promiňte prosím, že jest to psáno na stroji a nějakou tu chybu, neb to píši ve spěchu v úřadě a chci být první z pánů, kteří se Vám nabízejí.

Vážená!

Jsem vyšší postavy, represent. zjevu a hledám přítelku v Praze. Dojždím do Prahy každou sobotu a vracím se v pondělí ráno. V případě, že byste se pro mne rozhodla, přijedu se ihned představit, samo sebou moc diskretně. Doufám, že bych se Vám zalíbil a plně vyhovoval, jsem fysicky nevčerpateľný a měla byste opravdový požitek v mém přátelství. Píši vše otevřeně, nemám rád falešnost.

Bude-li Vám tato nabídka vyhovovat, tak to se mnou zkuste. Na odpověď se těší: Jméno a na Poste restante.

Vážená mladá dámo!

Neznaje hranice, kdy dáma přestává býti mladou, užívám nadpisu dle Vašeho insertu a podotýkám, že nejsem nikterak ani úzkostlivý, ani vyběravý ohledně Vašeho mládí a to z toho důvodu, že sám jsem již „přípozastaralý“, ale srdce mé touží stále po ženě mladší. Myslím, že to není nic zlého, zvláště, když to myslím zcela upřímně.

Můj dopis bude krátký ale vysvětlí Vám asi vše, co byste o mne věděti chtěla a pak je veřejný a tu bych prosil o zachování úplné diskretnosti, kterou i já slibuji Vám svým slovem čestným.

Jsem 58 roků „mladý“ vdovec, velmi štíhlé postavy, úplně zdravý, bývalý obch. nyní soukromý spolunajitel domu, veselé povahy. Mám rád přírodu, velmi rád! Dvě dcery mám úplně zapomenuté, takže jsem samostatný a neodvislý. Bude-li mi přátelství štěstí a odpovíte-li mi, prosím, abyste mi i Vy o sobě něco pověděla a Vy víte asi co nás může zajímat!!

Vaši vz. odpovědi s potěšením vstříc hledě, trvám v úctě veškeré: Plné jméno a adresa.

P. T.

Uznávám za zbytečné dnes o něčem psát. Proto tím více snažně prosím, ozvete se.

Jsem 175 cm vysoký, silnější postavy. Všem krásu, ale také ne ošklivost jsem nepobral. Je mi 33 roků, jak pánu Ježíši.

Proto prosím ještě jednou odpovězte dopisem a neb vzkažte, kde a kdy bychom se mohli sejít. Těším se opravdu!

Nazdar! Plné jméno a adresa soustružníka.

Ctěná neznámá!

Nemaje sice důvěry v inserty, neboť jsem jednou na tento šeredně doplatil, avšak Váš insert velice lákavý mne přece svedl, takže jsem se rozhodl Vám napsat. Jste majitelkou elegantního bytu a hledáte přátelství muže. Prosím, jsem Vám k službám.

Jsem 30ti letý, úředník-vdovec, zaměstnán v Praze, velké postavy, trochu temperamentní a hledám též přátelství ženy. Myslím, že bychom se ústně mohli domluvit, proto prosím, abyste laskavě určila schůzku, resp. chcete-li, udejte Vaši ct. adresu a sdělte, kdy možno Vás navštívit. Upozorňuji, že jsem diskretní gentleman.

Prosím o laskavou odpověď na Poste restante. Nejlépe by mi vyhovovalo od 12—2 denně, neb sobota odpoledne.

Na shledanou se těší: Franta Neznámý.

Vážená dámo!

Jsem blondák, pomněnkových očí, vyšší postavy, zaměstnáním soukromý úředník. Jsem sice ještě poměrně mladý, ale to by nemohlo být překážkou, hledáte-li upřímné přátelství. Docela chápu, že hledáte upřímného přítele mezi pány, poněvadž mezi dívkami neb dámmami nemůže snad ani přátelství vzniknouti a vznikne-li, pak jistě dlouho netrvá a přátelství u pánů se snadno získá a při obapolném souladu může trvati stále.

Chtěl bych to zkusiti s přátelstvím u dámy a pokoušel jsem se o to, leč obyčejně je to chápáno jako určitá náklonnost anebo jako láska.

Napište mi alespoň několik řádků a bude-li to jen trochu možné, vynasnažil bych se, abych Vám byl tím nejvěrnějším přítelem.

Plné jméno a adresa.

Vážená dámo,

promiňte, že píši na nevhodném papíře. Ale výjimečně. Věnoval jsem Vašemu ct. insertu vážnou a odůvodněnou pozornost. Jsem si však vědom bezpečí pro svou přímou, se kterou sděluji příčinu pro své řádky. Nemám snahy jakkoliv Vaše city a lidskou důstojnost urážeti. — Ale jedná se mi spíše o skutečnou možnost výměny názorů bez předsudků — otevřeně a v mezích přání. Třeba že tímto dopisem vrhám na sebe i temné stíny — jsem přesvědčen, že v osobním styku, mnohé by se v můj prospěch změnilo.

Jsem 33 let star, prostřední vyšší postavy, úředník, dojíždějící každý měsíc do Prahy, sportovec, sympatického zjevu. Důvod, který mne vede Vám upřímně napsat — t. j. vyznati se v prvé řadě ze svých chyb — tkví ve skutečnosti zdůraznit, že mé povahové založení jest velmi temperam. a vášnivého slohu. Tento směr chtěl bych však usměrniti, nikoliv ve formě dobrodružství chvilového,

ale ve skutečném přátelství se ženou — která by sama dovedla, t. j. byla dostatečně náročnou a sama dovedla přijmouti žhavé projevy smyslnosti — nemající však ničeho společného s ostatními povahovými složkami — byť i jinak příznivými a neodpuzejícími. V čem záleží právě ono porozumění, pokládám za nutno připojiti, abych předešel event. pozdějšímu rozčarování. (Následuje technická kapitola, hodící se do Vandeweldeho; anebo odtud převzatá?, pozn. red.).

Vím, že k tomu jest zapotřebí vzáj. pochopení a neodsouzení. Jestliže bylo by Vám možno upřímně odpověděti — ujišťuji Vás, že v každém jiném směru dovedl bych zaujmouti příznivě Vás pro sebe. Je-li Vám možno, prosil bych o zcela přímé sdělení, zda případné přátelství jest vázáno na hmotné výpomoci a v jaké výši. Nechci Vás tím ponížiti — ale mám snahy v mezích své možnosti i v tomto směru býti Vám skutečným a dobrosrdečným přítelem, chápajícím význam života po stránce nutného bytí.

Jsem nucen dnes psáti inkognito, ale jistě a pochopitelně promínete. Projevíte-li kladné stanovisko, uvítal bych zcela a výhradně upřímnost, která by mne povzbudila dále a více obsírně se s Vámi sblížiti.

Zatím zdravím: značka Poste restante.

Vážená!

Jsem 34letý, zdravý, vyšší postavy, def. stát. želez. zříz. sloužící na trati X—Y co prův. vlaků, což jest mi Vás možno častěji navštívit neb sejít se, bychom nečinili snad s Vaší strany lidem velké oči.

Foto nemám moment. dispoici, ale nemusí nám býti překážkou.

Pročež, činite co za dobré uznáte a na jasnou odpověď se těší Vám oddaný: Plné jméno a adresa.

Velevážená!

Je velmi těžké psáti zcela neznámé o tužbách dneška a jsem názor, že nejlepším by bylo setkání a rozmluva.

Jsem lepším úředníkem, 42letým, snad i trochu sympatickým, taktickým a nevtíravým, jemným, povolným a něžným a jsem přesvědčen, že bychom byli dobrými kamarády. Toužím po upřímném, krásném a něžném přátelství s bytostí, která vzájemně porozumí.

Prosím o Vaši lask. odpověď, zda a kdy bychom se mohli po 6. hod. več. za účelem bližšího rozhovoru sejít neb byla-li by Vám má návštěva vábnou. Jméno a na Poste restante.

Milostivá,

poněvadž člověk někdy rád pokouší osud, stane se, že čte inseráty a najde — Vás. Hezkým náležením býváme potěšeni. Jistě ale dostanete spoustu nabídek, z nichž zcela určitě budete muset hodně vybírat, aby Váš elegantní byt nebyl zrušeno — řekněme záplavou květů.

Já jezdívám do Prahy — podle zájmu a práce — dosti často. Padne-li Vám tedy můj dopis šťastně do ruky, napište, prosím, na adresu mého přítele.

Prozatím Vám rukulíbá: Jméno a adresa inženýra. P.S. Udejte las. svoji adresu — ručím Vám za diskretnost — event. vhodnou dobu k návštěvě.

Vážená milostivá!

Je to skutečně velikou náhodou, že jsem četl Váš inserát: chtěl jsem právě tyto dny zaslati svůj, abych našel pro své velmi časté zájezdy do Prahy příležitost, kterou Vy svým inserátem nabízíte: přátelství — společnost mladé inteligentní dámy.

Píši Vám tedy a myslím, že byste byla se mnou velmi spokojena. Není to ode mne domýšlivost, ale vědomí, když Vám to píši.

Jsem 38letým, inženýrem chemie, moje zaměstnání mne nutí jezdit úředně nejméně každý měsíc do Prahy, kde pobývám až týden a postrádám velice společnosti. Něco o svém zevnějšku? Prosím: vysoký 180 cm, černovlasý, štíhlý, pravděpodobně líbivý, protože hraji vždy první milovníky — v operetách. Donesud svobodný. Všestranný sportovec, naprosto zdravý, dělostřelecký důstojník v záloze, náruživý čtenář a milovník dram. umění (i pasivní).

Promiňte, že jsem opět tolik domýšlivý: ale myslím, že nikdo by Vám tolik toho nemohl nabídnouti, co já. Je jenom na Vás, abyste se přesvědčila o pravdivosti mých slov.

Myslím, že byste dlouho vždy vzpomínala po mém odjezdu a nemohla se dočkat, kdy opět přijedu. Mám k Vám jednu prosbu: napište mi, prosím, co nejříve Vaši buď kladnou nebo zápornou odpověď. Vidíte, že jedná otevřeně a přímo — a skutečně hledám totéž co Vy, totiž strašně bych se vždy na Prahu těšil a v případě, že byste odmítla, pokusil bych se najíti příležitost jinde.

Plné jméno a adresa.

Vážená neznámá!

Dle Vašeho insertu nabízím Vám své přátelství. Jsem 30letý větší a sil. postavy a říkájí o mne že i hezký, ač sám to nemohu tvrditi, však jsem sám a proto jest smutno.

Plným jménem a adresou, skladník.

Milostivá paní!

Jsem 22 roků stár, střední postavy, brunet, snědé pleti, naprosto zdravý a bezúhonný. Na Váš ct. insert píši z toho důvodu, že nemíním se ženiti, známost naprosto žádnou nemám. Stýkati s Vámi bych se mohl pouze ve Vašem ct. bytě, protože mám neurčitá volna a bydlím u rodičů.

Doufaje plně, že bude moje nabídka kladně vyřízena, poručím se Vám v dokonalé účt: značka Poste restante.

Čtená slečno!

Na Váš insert Vám z veliké ochoty srdce odepisuji a podávám Vám skrze dopis tento srdce mé k životu budoucímu. A mojí upřímnou nabídku k sňatku. Jsem ve státní službě a jest mě 34 let, svoboděn, modré oči, černější vlasy, červený v obličejí. Toužím po ženě, která by mě milovala a tím by vzkvétal ráj pozemský na světě tomto.

V účt:

Jméno a adresa.

Madame,

podávám ruku snad šťastné náhodě, o niž pevně doufám, že nás svede dohromady. Jsem 33letý, mladého vzhledu, int., prý hezký hoch, majitel krejč. salonu, trochu temperamentní, naprosto nezištný a diskretní, jenom v lásce hodně nešťastný.

Žena mě odešla s jiným, chápete tu hroznou duševní depresi? A přece, nechci zoufat! Věřím, že bolest přejde a přijde opět to směšné — lidské štěstí. Kdož ví?

Chcete najít opravdového, upřímného nezištného a diskretního hochu? Nelitovala byste nikdy! Učiňte dobrý skutek!

Ve chvíli neštěstí jest čestný a věrný přítel tak vzácný. Doufám, že podáte mě v mém zoufalství pomocnou ruku a těším se na Vaši lask. odpověď s udáním schůzky, even. adresy bytu, kde Vás mohu navštívit. V dokonalé účt: Jméno a adresa.

P. T. Velevážená, milostivá!

Dovolte mi, prosím, laskavě, bych Vám směl o sobě podati stručně:

Jsem 26letý učitel hudby, nekouřím, nepiji, neřámuji, přímé, upřímné povahy, střední postavy. Jsem povahy vážné i veselé, záleží na Vás, na jaké téma mne si uvedete. Hledám dámu, s níž bych se mohl upřímně, přátelsky baviti a se vším plně vždy upřímně svěřiti a jistě, že bude tak i s Vaší strany, pak to bude něco překrásného. Mám též svůj byt a jsem vůbec sám, takže diskretnost naše je oboustranně zaručena.

Cítím, že si budeme velmi dobře rozuměti a ušštuji Vás, že se vynasnažím Vás velmi mile baviti, že Vás to bude nesmírně těšiti. Někdy bývám povahy tak veselé, přímo hravé, žertovné, takže plně věřím, že se na naše chvíle budete velmi těšiti.

Můj čas volný, jelikož nevím v které části Prahy bydlíte, by byl od 4. hod. odpo. Prosím, kdybych se po prvé opozdil hledáním Vámi určeného místa, bytu, by mi bylo laskavě omluveno.

Těším se na shledání — s letným políbením Vaší ruky a srdečným pozdravem: Jméno a adresa.

P.S. Prosím o diskretnost, ano? Prosím nežinýrujte se, pište otevřeně — od srdce — mám rád přímo a upřímnost, ano?

Vážená slečno,

přes to, že se vůbec nehodlám oženit, dovoluji si Vám odepsati a to z dvou důvodů. Prvním jest mé přesvědčení, že takový „švorcák“ jako jsem já naprosto se nehodí k tomu, aby si s ním kdokoliv chtěl založit „domácí krb“. Bez dobrého postavení a peněz jistě by se z krbu stala do roka nejstudenější lednice na světě; druhým důvodem jest ten, že i chudý se rád občas zasměje.

Jsem totiž celkem samotář a rád bych poznal tu, jejíž pra-předci vedli divčí válku — abych já resp. v ní zase pokračoval. Netančím a jak naznačeno, peněz nazbyt též nemám, ale což nenajde se v celé Praze — stotisícovém městě ani jedna dívenka — žena, která by byla společnicí zcela nezištnou? Což vymřeli už opravdu všichni, jež se seznamovali bez účelu osobního zisku?

Prozatím doufám, že tomu tak ještě není a proto též Vám odepisuji — přec dosti možné, že právě Vy jste finančně dost sama silná!

Mám jednu prosbu: i když jiné nabídky budou Vám příjemnější a mne hodíte do koše, tak mi to v uzavřené obálce — třeba nefrankované, sdělte; rád bych udělal tomuto dílu nepodařenému „porádnéj funus“.

Těším se na brzkou odpověď a podpisuji: Jméno a adresa.

Vážená neznámá,

dva dny se rozhoduji — dnes píši. Snad poněkud pozdě? Proč? Sdělím později!

Nevím proč musím psát, bojím se žen po vlastní hořké zkušenosti — ale — život jest někdy — smutnější než umírání — proto za každé u p ř í m n é, přátelské slovo budu vděčným!

Jsem 41 r. star, rozveden — bez právních následků (a viny) povoláním (snad nerozhoduje)? Foto? Mám nyní pouze spěšně zhotovené — do pasu při nedávné cestě za hranice. Jsem 170 cm vysoký, brunet, (váha?) 76 kg, trochu samotář, — (zahořklý snad?). Foto zašlu později.

Mám rád: Hudbu, ticho — lesy — divadlo, občas společnost —. Netančil jsem však již dva roky.

Jsem exponovaným pracovníkem, proto i já prosím o diskreci! V úctě líbá Vaše ruce:

Jméno a adresa.

•
Velevážená dámo!

Bylo by pro mně velikou ctí, poznati Pražanku, mající to, co v inserátě udáváte a chtěla-li byste i Vy poznati Pardubičáka 29letého majitele sport. auta, t. č. účetního, odpovězte kdy možno se viděti, podmínky atd.

S přátelským pozdravem, upřímný a naprosto diskretní přítelíček střední postavy.

•
Plné jméno a adresa.

•
Ctění slečno!

Po přečtení Vašeho insertu dovoluji si Vám těmito řádky učiniti svoji nabídku.

Jsem 28letý, charakterní, slušného zevnějšku, dobrého srdce, dle úsudku snad i hezký a velice rád bych věnoval zámožné dámě svoje přátelství.

Je mi však velikou překážkou, že jsem postižen v nohou dětskou obrnou, která mě dosud zabraňuje choditi, takže se samostatně přemísťuji na vozíku. Jinak jsem úplně zdrav a ke své obsluze sám postačující. Víím předem, že za těchto okolností Vám bude moje nabídka sotva přijatelná. Přes to ale bych byl velice rád, když byste mě potěšila aspoň psaníčkem, v kterém prosím o vrácení foto, které přikládám.

Tím více by mi bylo potěšující, když byste mě mohla učiniti svoji návštěvu neb se toho času nacházím na léčení v nemocnici X. Zůstávám s pozdravem Vám oddaný:

Jméno a adresa léčebného ústavu.

dopisy

Výstava čsl. umění v Moskvě

Vážený pane redaktore!

Byl jsem delší čas mimo Prahu a teprve dnes mohu reagovat na poznámku p. arch. J. Krejčara v *Přítomnosti* ze dne 10. listopadu t. r.

Když naše výtvarnická delegace jela na pozvání VOKSU do SSSR, nedělala si iluzi o poměrech v sovětském výtvarnictví. Věděli jsme, že jedeme do prostředí umělecky nám západníkům docela cizího a do sebe uzavřeného. Obsahová tendence není jen záležitostí dnešního sovětského umění, nýbrž ruského výtvarnictví již po řadu dlouhých desetiletí. Současný sovětský výtvarník chce pak nadto býti svou prací rovněž zúčastněn na výstavbě nového státu a proto klade dnes větší důraz na obsahovou, tematickou stránku svého díla než na formu. V našem umění pak je forma vždy nadřazena a to i tam, kde

umělec má na mysli určitý obsah, ba i tendenci, a tento zjev je vlastní celému západoevropskému umění.

Co bylo postrádáno na naší výstavě, byl nedostatek tematiky, které v našem umění není. Pravda, někteří sovětsští umělci při rozhovorech vytýkali celkově našemu umění, nikoliv naší výstavě, formalismus, ale výklad tohoto pojmu je velmi široký a nelze jej omezovati jen na naše nejmodernější umění. Formalističtějším se jim rozhodně zdál více Jan Preisler než na př. Josef Šima a Jan Zrzavý, jejichž reprodukce si sovětské pořadatelstvo samo zařadilo do katalogu. Již z tohoto faktu je vidno, jak těžko je definovati v sovětském slova smyslu, co je vlastně formalismus.

Není pravda, že naše výstava byla sovětskými úřady cenzurována. Naše výstavní kolekce byla sestavena podle rozměrů Vsechochudožniku, kde měla původně býti umístěna. Teprve krátce před instalací byly naší výstavě propůjčeny sály Musea nového západního umění v Moskvě, jejichž plošná výměra byla sice větší než sálů Vsechochudožniku, ale do nichž bylo možno umístiti obrazů méně. Z toho důvodu bylo nutno výstavní soubor probrati. To se stalo ve vzájemné dohodě s Čsl. výstavním komisařem, který vzal ohledy na přání sovětských pořadatelů, vyslovená v zájmu úspěchu naší výstavy. Tak se stalo, že po jednom obraze nebylo vystaveno u některých malířů, kteří měli býti původně zastoupeni třemi obrazy, jako na př. u Maxe Švabinského, Jana Preislera, Emila Filky, Vojtěcha Sedláčka, Ludo Fully a i u mne. Je zajímavé, že na př. u Emila Filly zůstal nevystaven srozumitelnější obraz „Nevěsta“, kdežto jeho kubistické zátiší vystaveno bylo. Tím ovšem odpadají všechny dedukce pana J. Krejčara o vyloučení obrazů M. Švabinského pro nemravnost a mých pro formalismus, i když snad někdo se snad v tomto smyslu soukromně vyjádřil.

Zdá se, že v poznámce p. J. Krejčara se ozývá trpkost z jeho neúspěchu v SSSR a že pod tímto dojmem neobjektivně posuzuje pověsti o tom, co se dnes v Sovětském svazu děje. V SSSR odvracejí se v přítomné době od puristické architektury a obracejí se k archaismu. Věřím však ve zdravou sílu ruského lidu, který nalezne časem správnou cestu. Viděl jsem v Moskvě tolik radostné práce a optimismu, tolik velkorysosti a výsledků cílevědomého programu, která mne v této věci utvrzuje. Naše výstava byla přijata více než přátelsky, jak nejlépe svědčí fakt, že Vsesvazový komitét pro záležitosti umění vyjednává o koupi osmi z vystavených prací od Vincence Beneše, Ferdise Duši, Jana Landy, Ant. Pelce, Ant. Procházky, Vlast. Rady, Otak. Španiela a mne, a jeví zájem o získání prací od dalších umělců, kteří jsou na výstavě zastoupeni neprodejnými díly. Tak zejména o Štursova Raněného, jehož úspěch byl v Moskvě více než mimořádný. I zájem o naši výstavu byl veliký: v den, kdy naše delegace odjížděla, bylo v ní téměř tisíc návštěvníků.

Tolik jsem považoval, vážený pane redaktore, za svoji povinnost upozorniti na věci, jak se skutečně mají, protože poznámka pana J. Krejčara způsobila zbytečný poplach.

Váš

V. Špála.

*Mladí mohou nejlépe užít výhry v třídní loterii -
Mohou vybudovati i zlepšiti si existenci!*

Kdo rád píše na krásném dopisním papíře zaručeně dobrým a spolehlivým plnicím perem, kdo si potrpí na praktický kapesní zápisník a kvalitní, solidně vázané deníky na zápisky a výpisky, kdo chce mítí vzorný a snadný přehled ve svých soukromých písemnostech a listinách, kdo pocítuje potřebu i v používání moderních pomůcek pro psací stůl, jíti vždy s duchem času, kdo hodlá věnovati někomu milému k svátku nebo k jiné významné příležitosti vhodný dárek, dobře pochodí, když se v každém případě obrátí na firmu

KAREL KELLNER v paláci pojišťovny Generali na rohu Václavského náměstí a Jindřišské ulice („Nároží krásných dáreků“)